

Jogi ismeret jegyzet

**a büntetés-végrehajtási (biztonsági) főfelügyelő
ráépülő szakképzéshez**

§.

Írta és szerkesztette:

dr. Eisemann Krisztián c. bv. alezredes
Gyurnik Mária c. bv. alezredes
Dr. Ragó Ferenc bv. őrnagy

2018.

Tartalomjegyzék

1. A Büntető Törvénykönyv, a Büntetőeljárásról szóló törvény, illetve a Bv. Kódex	5
1.1. A büntetőjog helye a jogrendszerben, a büntetőjog forrásai	5
1.2. A büntetőjog forrásai	5
1.3. A büntetőtörvények rendszere	6
1.3.1. A 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről	6
1.3.2. A 2017. évi XC. törvény a Büntetőeljárásról	6
1.3.3. A 2013. évi CCXL. törvény a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló (Bv. tv. vagy Bv. kódex)	7
2. A befogadási eljárás mozzanatai, az ideiglenes befogadás, és a befogadás megtagadása	8
2.1. Bevezetés	8
2.1.1. Intézkedés a szabadságvesztés végrehajtásának megkezdésére	8
2.1.2. Befogadás fogalma	8
2.2. A befogadási eljárás mozzanatai	8
2.3. A befogadás megtagadása	9
2.4. Ideiglenes befogadás	9
2.5. Befogadás megőrzésre	10
2.6. A befogadással kapcsolatos intézkedések és értesítések	10
3. A szabadságvesztés végrehajtásának szabályai	12
3.1. Bevezetés (büntetéstan) – a büntetés alapja és célja, a büntetőjogi szankció fogalma	12
3.2. A büntetőjogi szankció fogalma	12
3.3. A büntetés célja	13
3.4. Büntetőjogunk szankciórendszerének jellemzői	13
3.5. A büntetés fogalma	14
3.6. A szabadságvesztés története	14
3.7. A szabadságvesztés fogalma	15
3.8. A szabadságvesztés tartama	15
3.8.1. Határozott ideig tartó szabadságvesztés	15
3.8.2. Életfogytig tartó szabadságvesztés	16
4. A feltételes szabadságra bocsátás feltételei, kizáró okok.	17
4.1. Fogalma	17
4.2. Feltételes szabadság a határozott ideig tartó szabadságvesztés esetén	17
4.2.1. Időpontja	17
4.2.2. Kizáró okok a feltételes kedvezményből	17

4.2.3. Tartama	18
4.2.4. Feltételes szabadság megszüntetése	18
4.3. Feltételes szabadság életfogytig tartó szabadságvesztés esetén	18
5. A büntetés-végrehajtási bíró és az ügyész feladatai	20
5.1. Bevezetés	20
5.2. Az ügyész	20
5.2.1. Az ügyészség jogállása az állami szervezetrendszerben	20
5.2.2. Az ügyész feladatkörei	20
5.2.3. Az ügyész tevékenysége a büntetés-végrehajtásban	20
5.2.4. Az ügyész hatásköre a büntetés-végrehajtás törvényességi felügyeletében	21
5.2.5. A bv. ügyész intézkedési jogköre a büntetés-végrehajtással összefüggésben	21
5.3. A büntetés-végrehajtási bíró	22
5.3.1. A büntetés-végrehajtási bíró tevékenysége a büntetés-végrehajtásban	22
6. A szabadságvesztés büntetés félbeszakítása	25
6.1. A büntetés félbeszakításának kezdeményezése	25
6.2. Döntésre jogosultak köre	25
6.2.1. Hivatalból történő büntetés-félbeszakítás	25
6.2.2. A kérelemre történő büntetés-félbeszakítás	25
6.2.3. Értesítési és jelentkezési kötelezettségek	26
6.2.4. Engedélyezett büntetés-félbeszakítás megszüntetése	26
6.2.5. A szabadságvesztés félbeszakítása várandósság esetén	26
7. A büntetés-végrehajtási jogok és kötelezettségek	28
7.1. Bevezetés	28
7.2. Az elítélt jogai gyakorlásának és a kötelezettségei teljesítésének általános szabályai	28
7.3. JOGOK ÉS JOGOSULTSÁGOK	28
7.3.1. A szabadságvesztés által nem érintett jogok	28
7.3.2. A szabadságvesztés végrehajtása alatt szünetelő jogok	29
7.3.3. A szabadságvesztés végrehajtása alatt korlátozott, módosuló jogok	30
7.3.4. Elítélti jogok („rabjogok”)	31
7.4. Az elítéltek egyes jogai gyakorlásának formái	32
7.4.1. Véleménynyilvánítás	32
7.4.2. Iratbetekintés	33
7.5. KÖTELESSÉGEK	34
7.5.1. Az elítélt kötelezettségei	34
7.6. Egyes elítélti kötelelességek tartama	35

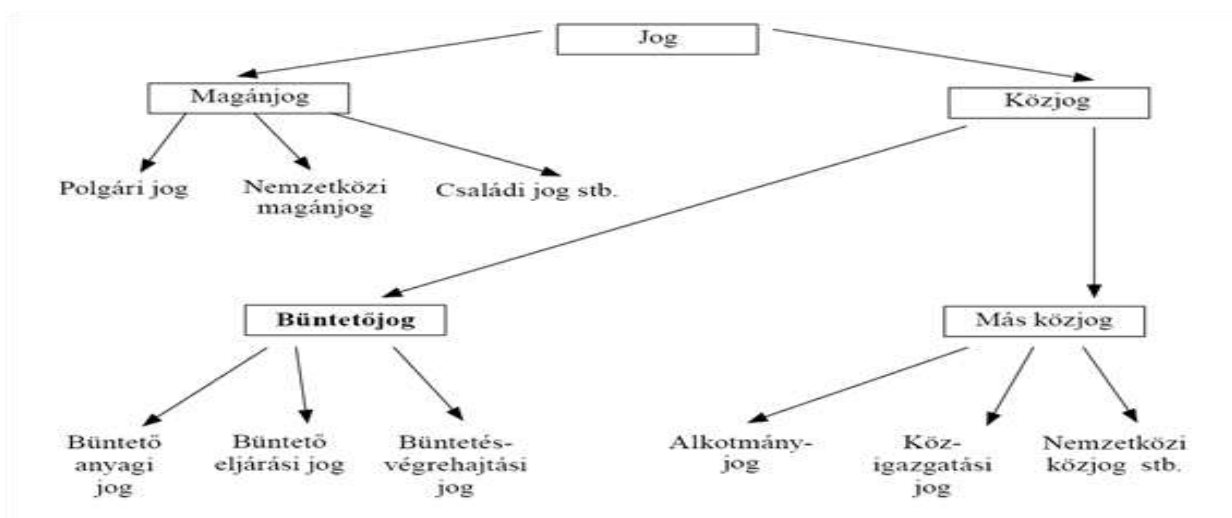
7.6.1. Tartáshoz történő hozzájárulás	35
7.6.2. Részvétel a bv. intézet tisztántartásában, karbantartásában és ellátásában	35
7.6.3. Az elítélt tűrési kötelezettsége	36
8. A büntetőjogi, a szabálysértési és a rendbírság helyébe lépő elzárás szabályai	37
8.1. Az elzárás végrehajtásának jogforrásai és elhelyezkedése a jogkövetkezmények között	37
8.2. Az elzárás fajtái	37
8.3. Az elzárás szabályai	37
8.4. Jutalmazás és fenyítés, biztonsági részleg	39
8.5. A halasztás és a félbeszakítás szabályai	39
9. Az intézet kötelezettségei, nyomtatványok használata a szabadítási eljárás során	41
9.1. A szabadítás	41
9.2. A szabadítás ideje és szabályai	41
9.3. Értesítés a szabadításról	41
9.4. Eljárás szabadulás esetén	42
9.5. A szabadulási igazolás	42
10.VÁRHATÓ VIZSGAKÉRDÉSEK	43
11.Függelékek	45
11.1. Bűnismétlés és többes elkövetés	45
11.2. A VÉLEMÉNYNYILVÁNÍTÁS SZABADSÁGA	46

1. A Büntető Törvénykönyv, a Büntetőeljárásról szóló törvény, illetve a Bv. Kódex

1.1. A büntetőjog helye a jogrendszerben, a büntetőjog forrásai

A büntetőjog a közjog területéhez tartozik, a jogrendszer egyik jogága.

A **büntetőjog** azoknak jogszabályok összessége, amelyek meghatározzák, hogy mely emberi magatartások minősülnek bűncselekménynek és melyek az ezek elkövetőivel szemben jogkövetkezményként alkalmazható büntetések és intézkedések.

A büntetőjog helye a jogrendszerben

A jogban általánosságban megkülönböztethető az alaki jogforrás és anyagi jogforrás.

Alaki jogforrás: a jog fizikai megjelenési formája, maga a jogszabály.

Anyagi jogforrás: az a személy vagy szervezet, amely jogalkotásra jogosult.

1.2. A büntetőjog forrásai

(Jogforrás fogalma: egyfelől **az a forma, amelyben a jogszabály megjelenik**, másfelelő jelenti a jog megalkotóját, létrehozóját, vagyis azokat az állami szerveket, amelyek a jogszabályok tényleges kibocsátására jogosultak / Jogforrási hierarchia érvényesül)

- **nemzetközi jog**
- **Alaptörvény**
- **törvény** - az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése szerint „Az alapvető jogokra és kötelezettségekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg”, a büntetőtörvény mindig alapvető jogot korlátoz.
- **törvényerejű rendelet (tvr.)** – korábbi jogforrási rendszerből megmaradt, még hatályban lévő szabályok, normák
- **alacsonyabb szintű jogszabályok** – rendeletek, melyek a büntetőjogi keretszabályokat töltik ki (pld. KRESZ)

Tágabb értelemben a büntetőjog magában foglalja, jelenti:

- **a büntetőjogot (büntető anyagi jog = megegyezik a tárgyi értelemben vett fogalmával)**
- **büntető eljárásjogot (büntető alaki jog = azon jogi normák összessége, amelyek meghatározzák, hogy milyen szervek által és milyen eljárás keretében kell a bűncselekményeket elbírálni)**
- **büntetés-végrehajtási jogot** (azon szabályok foglalata, amelyek meghatározzák a kiszabott büntetések és intézkedések végrehajtási rendjét)

Szűkebb vagy szoros értelemben **vett büntetőjogon** csak az anyagi büntetőjogot értjük és a továbbiakban a büntetőjog kifejezést az anyagi büntetőjog szinonimájaként használjuk.

1.3. A büntetőtvények rendszere

1.3.1. A 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről

A hatályos magyar büntetőjogi szabályozás értelmében egyetlen törvény tartalmazza a büntetőjogi felelősségre vonás pozitív és negatív feltételeit, a kiszabható szankciókat és valamennyi büntetendő cselekményt. Az egységes szabályozás előnye, hogy lehetővé teszi az állampolgárok számára annak pontos megismerését, hogy mely cselekmények milyen feltételek mellett büntetendők, illetve az egyes bűncselekmények elkövetése miatt mely személyek büntethetők.

A hatályos Btk. két nagy részre tagolódik: a hatállyal, a felelősséggel, a szankciókkal és az értelmező rendelkezésekkel foglalkozó **Általános Részre**, valamint a bűncselekményeket tartalmazó **Különös Részre**. A kódex **Záró Részében** pedig az értelmező, hatályba léptető, hatályon kívül helyező, stb. rendelkezések kapnak helyet.

1.3.2. A 2017. évi XC. törvény a Büntetőeljárásról

A büntetőeljárás a **büntetőjogi felelősségre vonásra irányuló folyamatot** jelenti. A büntetőeljárás legfontosabb és elsődleges hatályos jogforrása (a továbbiakban: **Be.**) A hatályos büntetőeljárás törvény az eljárást szakaszokra különíti el. Minden szakaszban a jogalkotó világosan elhatárolja a felelősségi köröket és az ehhez kapcsolódó eszközrendszereket. Az eljárási szakaszok egyenrangúságának elmélete értelmében mind a nyomozás, mind a bírósági szakasz egymástól függetlenül, önállóan is képes biztosítani, hogy a valóság megismerhető legyen. A hétköznapi gyakorlat viszont ezt sohasem igazolta, ugyanis teljesen másképpen működött és működik ma is a nyomozás és a bírósági eljárás.

a) Előkészítő eljárás

Nem minden büntetőeljárásnak van előkészítő szakasza. Előkészítő eljárás akkor folytatható, ha a rendelkezésre álló adatok a bűncselekmény gyanújának megállapítására nem elegendők és megalapozottan feltehető, hogy az előkészítő eljárás lefolytatása alapján el lehet dönteni, hogy a bűncselekmény gyanúja fennáll-e. Az előkészítő eljárás jellemzően a leplezett eszközök alkalmazásának a terepe

b) A nyomozás

A nyomozás két szakasza a felderítés és a vizsgálat. A kettő közötti cezúrát választóvonalat a terhelt bekapcsolódása jelenti, hiszen más típusú feladatokat és kompetenciát követel meg egy

ismeretlen bűncselekmény feltárása, mint egy megalapozottan gyanúsítható személy büntetőjogi felelősségének vizsgálata.

A **felderítés** viszonylag kötetlen formában a bűncselekménnyel kapcsolatos adatok gyűjtésére koncentrál, jellemzően a nyomozóhatóság végzi az ügyészség felügyelete mellett. Ezzel szemben a **vizsgálat** ügyészi irányítás mellett, a konkrét személlyel szembeni vádemelés eldöntéséhez szükséges bizonyítási eszközök beszerzését jelenti. A **vádemelési** (rövid) szakaszban az ügyész a nyomozás anyaga alapján dönt a nyomozás megszüntetéséről, vagy a vádemelésről, esetleg annak alternatíváiról (pl. közvetítői eljárás, vádemelés elhalasztása).

c) **Bírósági szakasz**

A nyilvános, koncentrált bizonyítási eljárás alapján a bírósági szakaszban történik meg a tényleges döntés a büntetőjogi felelősségre vonásról. A bíróság eljárásának formái a tárgyalás, a nyilvános ülés, az ülés és a tanácsülés. A bíróság tárgyalást tart, ha a vádlott büntetőjogi felelősségének megállapítására bizonyítást vesznek fel.

Az eljárásnak a szereplők aktív tevékenységén keresztül kell igazságot szolgáltatnia. A döntéseket valósághű tényállásra kell alapoznia a bíróságnak, a bíróság azonban nem kötelezhető a tényállás hivatalból való felderítésére, a tényállást az indítványok keretei között kell tisztázni (nagy a vádló és a védő felelőssége). A jogerős bírói döntést követően pedig a büntetőeljárás befejeződik, és amennyiben elítélésre került sor, úgy kezdetét veszi a büntetés végrehajtása.

1.3.3.A 2013. évi CCXL. törvény a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló (Bv. kódex)

A szabályozás tárgya:

A hatályos büntetés-végrehajtási jog felöleli valamennyi, a büntető törvénykönyvben meghatározott büntetés és intézkedés végrehajtásának szabályait.

Ennek megfelelően **szabályozza a büntetések és intézkedések végrehajtását, a szabadultak utógondozását, valamint a személyes szabadságot érintő büntető-eljárásjogi kényszerintézkedések végrehajtását, továbbá egyes büntető felelősségre vonáson kívül eső jogkorlátozások végrehajtását** (pld. szabálysértési elzárás).

A szabályozás tartalma, jellemzői:

A büntetések és intézkedések végrehajtása a büntetőjogi felelősségre vonás utolsó, befejező szakasza, amely egyrészt a jogszabályban arra feljogosított állami szervek tevékenységét, másrészt pedig az elítéltek ennek megfelelő magatartását feltételezi. Ennek során a végrehajtásra feljogosított állami szervek és az elítéltek között meghatározott társadalmi viszonyok keletkeznek; ezek jogi szabályozása nélkülözhetetlen egyrészt a büntetések és intézkedések eredményessége, másrészt pedig az állampolgári jogok védelme szempontjából.

Felkészülési kérdések:

1. Ismertesse a büntetőjog fogalmát.
2. Ismertesse a büntetőjog forrásait.
3. Ismertesse a büntetőjog tagozódását.
4. Ismertesse a hatályos büntetőeljárás törvény szakaszait.
5. Jellemezze a Bv. Kódexet.

2. A befogadási eljárás mozzanatai, az ideiglenes befogadás, és a befogadás megtagadása

2.1. Bevezetés

A szabadságvesztés végrehajtásának előfeltétele a jogerős bírói ítélet. Ennek megléte esetén a befogadási eljárásnak három fázisát különböztetjük meg:

- **intézkedés a szabadságvesztés végrehajtásának megkezdésére;**
- **befogadás a büntetés-végrehajtási intézetbe;**
- **az elítéltek megismerése és csoportba helyezése.**

2.1.1. Intézkedés a szabadságvesztés végrehajtásának megkezdésére

A szabadságvesztés végrehajtásának megkezdésére alapvetően háromféle módon kerülhet sor:

- a) azonnali fogamatba vétellel,
- b) a végrehajtási sorrend érvényesítésével,
- c) a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága (a továbbiakban: BVOP) felhívásával.

2.1.2. Befogadás fogalma

A befogadás jogi aktus, a szabadságvesztés végrehajtásának megkezdését jelenti a bv. intézet részéről, amelynek során létrejön az elítélt és a végrehajtó intézet között a büntetés-végrehajtási jogviszony. A befogadás jogszerűségének két feltétele, a befogadás alapjául szolgáló iratok megléte és az elítélt személyazonosságának kétséget kizáró megállapítása.

2.2. A befogadási eljárás mozzanatai

A befogadás alapjául szolgáló iratok:

A bv. intézet az elítéltet

- a) a jogerős bírósági ítéletről szóló értesítő lap,
- b) az elővezetésről szóló rendelkezés,
- c) az elfogatóparancs,
- d) a szabadságvesztés letöltésére vonatkozó felhívás,
- e) a szabadságvesztés ideiglenes fogamatba vételére vonatkozó ügyészi vagy bírói rendelkezés, vagy
- f) az igazságügyért felelős miniszter külföldi bíróság által kiszabott szabadságvesztés végrehajtásának átvételéről szóló értesítése alapján fogadja be.

Az iratok vizsgálata és a személyazonosság megállapítása a befogadáskor

- A bv. intézet megvizsgálja, hogy a befogadás alapjául szolgáló iratok megfelelnek-e a jogszabályok tartalmi és alaki rendelkezéseinek.
- A befogadás során a bv. intézet köteles ellenőrizni, hogy a végrehajtásra önkéntesen jelentkező vagy átkísért, átszállított, elővezetett, illetve előállított személy azonos-e az elítélttel.

Az elítélt személyazonosságának megállapítása elsősorban:

- a fogvatartás alapjául szolgáló iratok adatainak és az elítélt személyazonosságát igazoló hatósági igazolványban foglalt adatoknak az egybevetését,
- valamint az elítélt képmásának az összehasonlítását jelenti.

A bv. intézet elvégzi a befogadás alapjául szolgáló iratok adatainak és az elítélt személyazonosító adatainak és fényképének az egybevetését oly módon, hogy a bv. intézet az ellenőrzés során a befogadás alapjául szolgáló iratokban szereplő adatok alapján **átveszi az elítéltnak a bűnügyi nyilvántartási rendszer személyazonosító adatok és fényképek nyilvántartásában kezelt adatait és azokat összeveti a befogadás alapjául szolgáló iratokban szereplő adatokkal.**

Ha az átvett adatok tartalmazzák az elítélt ujj- és tenyérmomatához tartozó szakrendszeri azonosító kódot, a bv. intézet az elítélt azonosítása érdekében rögzíti az elítélt ujjnyomatát és kezdeményezi a szakértői nyilvántartó szervnél az összehasonlítást. Az összehasonlítást elektronikus úton, az erre a célra szolgáló elektronikus berendezés révén történő beolvasással kell elvégezni. Az ujjnyomat kezelése az összehasonlítás elvégzéséig tarthat.

A személyazonosságának megállapítása érdekében a bv. intézet az elítéltről képfelvételt készíthet, amelyet jogosult az arcképelemző tevékenység igénybevétele céljából az arcképprofil nyilvántartás részére megküldeni.

Ha az elvégzett ellenőrzés eredményeként az elítélt személyazonosságával kapcsolatban kétség merült fel, a bv. intézet a személyazonosság ellenőrzése céljából az elítélt személyazonosság igazolására alkalmas hatósági igazolványában vagy tartózkodásra jogosító okmányában, ezek hiányában a befogadás alapjául szolgáló iratokban szereplő adatok alapján elektronikus úton, egyedi informatikai alkalmazás igénybevételevel adatot igényel a személyiadat- és lakcímnnyilvántartásból, a közúti közlekedési nyilvántartás engedélynyilvántartásából, az útiokmány-nyilvántartásból vagy az idegenrendészeti nyilvántartásokból.

2.3. A befogadás megtagadása

A bv. intézet a befogadást megtagadja, ha

- a) a befogadás alapjául szolgáló **iratok hiányoznak**, vagy
- b) a szabadságvesztés végrehajtására előállított, átkísért, átszállított vagy önként jelentkező személy a befogadás alapjául szolgáló iratokban **megjelölt személlyel nem azonos**.

A befogadás megtagadásáról az előállító (átkísérő) szervet, valamint a BVOP-t vagy a végrehajtást elrendelő hatóságot haladéktalanul értesíteni kell.

2.4. Ideiglenes befogadás

Az elítéltet ideiglenesen kell befogadni, ha **a személyazonossága kétségessé válik, a szabadságvesztés végrehajtására vonatkozó értesítés hiányos vagy kijavításra szorul, illetve, ha a bv. intézet a szabadságvesztés végrehajtását kizáró ok gyanúját észleli.**

A szabadságvesztés végrehajtására kijelölt bv. intézet az oda útba indított elítéltet az értesítőlap megérkezéséig ideiglenesen fogadja be.

Ideiglenes befogadás esetén:

- a bv. intézet haladéktalanul megteszi a szükséges intézkedéseket az elítélt személyazonosságának tisztázása,
- illetve a szükséges iratok kiegészítése, kijavítása, pótlása vagy megküldése iránt.

Az ideiglenes befogadás az arra **okot adó körülmény megszűnéséig, de legfeljebb harminc napig tarthat.**

2.5. Befogadás megőrzésre

Megőrzésre kell befogadni az elítéltet, ha

- a) a bv. intézet illetékességi területén - mint más bv. intézetből jogellenesen távollévőt - a rendőrség elfogta és oda előállította,
- b) valamely hatósághoz történő előállítás, illetve gyógykezelés céljából vagy a végrehajtás körében felmerült egyéb okból más bv. intézet adta át,
- c) az engedélyezett távollét után más bv. intézetben jelentkeznek, mint ahonnan elbocsátották.

A megőrzésre befogadott elítéltet a megőrzés okának megszűnését követően a bv. intézetek közötti legközelebbi heti körszállítással a végrehajtásra kijelölt bv. intézetbe kell szállítani.

2.6. A befogadással kapcsolatos intézkedések és értesítések

Az elítéltet a közösségbe helyezés előtt egészségügyi szempontból meg kell vizsgálni.

Fő szempontok: - **közegészségügyi szempont,**
- **befogadáskor külsérelmi nyom ellenőrzése.**

Ha az elítélten a befogadáskor külsérelmi nyomot észlelnek, vagy a rendőrségi fogdából vagy a javítóintézetből átkísért elítélt azt állítja, hogy bántalmazták az **orvosi vizsgálatot haladéktalanul el kell végezni, valamint jegyzőkönyvet kell felvenni.**

A jegyzőkönyv egy-egy példányát az átkísérést végrehajtó szervnek és a törvényességi felügyeletet ellátó ügyésznek meg kell küldeni, amelyhez a látélet másolatát mellékelni kell.

Ha az elítélttel szemben más ügyben közérdekű munka vagy pártfogó felügyelet végrehajtása van folyamatban, és erről a bv. intézet a befogadáskor tudomással bír, úgy a befogadástól számított nyolc napon belül tájékoztatja az elítélt lakó- vagy tartózkodási helye szerint illetékes kormányhivatalt, illetve a büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelőt.

Ha az elítélt a bv. intézetbe magával hozza felügyelet nélkül maradó kiskorú gyermekét, a gyermeknek a gyermek- és ifjúságvédelmi intézménybe történő elhelyezése érdekében a bv. intézet haladéktalanul intézkedik.

Ha az elítélt a befogadásakor bejelenti, hogy

- kiskorú gyermeke felügyelet nélkül maradt, a bv. intézet hivatali időben a kiskorú gyermek lakó- vagy tartózkodási helye szerint illetékes fővárosi és megyei kormányhivatal gyermekvédelmi és gyámügyi feladatkörében eljáró járási (fővárosi kerületi) hivatalát (a továbbiakban: gyámhatóság), hivatali időn kívül a rendőrséget,
- a vele egy háztartásban élő, önmaga ellátására képtelen hozzátartozója vagy az általa gondozott más személy felügyelet nélkül maradt, a bv. intézet hivatali időben a hozzátartozó, illetve a gondozott személy lakó- vagy tartózkodási helye szerint illetékes települési önkormányzat jegyzőjét, hivatali időn kívül a rendőrséget haladéktalanul értesíti.

Ha az elítélt lakása vagy más vagyontárgya őrizetlenül maradt, a bv. intézet erről a lakás fekvése, illetve a vagyontárgy feltalálási helye szerint illetékes települési önkormányzat jegyzőjét, vagy az elítélt által meghatározott személyt értesíti. Az elítéltet a megtett intézkedésekről a bv. intézet három munkanapon belül tájékoztatja.

A bv. intézet az elítélt befogadásáról - a várható szabadulás időpontjának közlésével - tíz napon belül értesíti

- a) az elítélt lakó- vagy tartózkodási helye szerint illetékes rendőrkapitányságot;
- b) az első fokú ítéletet hozó bíróságot;
- c) gondnokság alá helyezett elítélt esetében a gondnokot.

Felkészülési kérdések:

- 1. Ismertesse a befogadás alapjául szolgáló iratokat.**
- 2. Ismertesse, hogy mely esetekben tagadja meg a bv. intézet a befogadást.**
- 3. Ismertesse az ideiglenes befogadás jogszabályi feltételeit.**
- 4. Ismertesse, hogy mi a teendő abban az esetben ha befogadáskor az elítélten külsérelmi nyomot észlelnek!**

3. A szabadságvesztés végrehajtásának szabályai

3.1. Bevezetés (büntetéstán) – a büntetés alapja és célja, a büntetőjogi szankció fogalma

A közmegegyezésen alapuló szabályok ellen vétőkkel szemben alkalmazandó szankciók már a történeti fejlődés kezdetétől szerves részei, lényegi elemei voltak a társadalmi együttélésnek, azokat azonban sokáig magától értetődő módon pusztán a szokások, hagyományok alapján bűnösnek tartott tett megtorlásaként, a megsértett egyensúly helyreállításaként alkalmazták. (1. óra – magánbosszú, vérbosszú, ill. kompenzációs elemek).

A kezdetleges társadalmakban tehát **a büntetés alapjának kizárólag a közösség, majd az egyén valamely sérelmét tekintették**, a jogalapot egyszerűen magában a sérelemben keresve, s természetesnek tartva e kézzelfogható hátrány viszonzását. A modern büntetőjog kialakulásával a jogfilozófiai gondolkodás a XVIII. századtól kezdve már vizsgálta a büntetés (elvi) alapját, mely elvezet a büntetés céljának meghatározásához. **A büntetés jogalapja azt jelenti, hogy milyen jogcím alapján kerül sor a bűncselekményt elkövető személy megbüntetésére.**

A büntetések, illetve a büntetőjogi szankciók rendszerét mindig az aktuális büntetőpolitika, kriminálpolitikai befolyásolja a tudományos kutatások eredményei mellett. A fejlődés során a „tett-büntetőjogi” megközelítést (büntetés jogalapja és értelme az igazságos megtorlás, az elkövető cselekményére adott igazságos válasz, annak kiegyenlítése a büntetésben rejlő rossz okozásával.) fokozatosan felváltotta a „tettes-büntetőjogi” (az emberi cselekvés meghatározottságát vallja, azaz azt, hogy pszichikai, fizikai, biológiai vagy éppen szociológiai, társadalmi okok előre meghatározzák az egyén cselekedeteit és nincs vagy csak nagyon korlátozott a szabad akarat, a lehetséges magatartások közötti egyéni választás lehetősége). Önmagában egyik sem tudta kielégíteni a büntetőjoggal szemben a társadalmi igazságosság elvárását. A két elmélet egyesítése, vegyítése mellett új tendenciaként jelentkezik továbbá a hagyományos büntetés-konceptióval szakító felfogás, amely a bűncselekmény sértettjének nyújtandó jóvátételt is a büntetés céljának tekinti és fokozott figyelmet fordít a sértettnek nyújtandó jóvátételre, reparációra (ún. resztoratív vagy helyreállító igazságszolgáltatás). **Az állam kialakulásával a büntetés jogalapja az állami büntetőhatalom lett, az állam mint magasabb szintű szerveződés kötelessége polgárainak védelme, azért cserébe, hogy a büntetőhatalom jogosultságát gyakorolja.**

A büntetés jogalapja szerint a büntetés céljai lehetnek:

- megtorlás
- megelőzés
- igazságos megtorlás és megelőzés

Napjainkra a büntetőjogi jogkövetkezmények (szankciók) összefüggő, komplex rendszerré váltak, s ezeknek csupán egyik – bár változatlanul meghatározó – eleme a hagyományos értelemben vett büntetés.

3.2. A büntetőjogi szankció fogalma

A büntetőjogi szankció olyan törvényben meghatározott joghátrány, amelyet főszabályként a bíróság (két esetben az ügyész) bűncselekmény, illetve (büntető) jogellenes cselekmény elkövetőjével szemben, a társadalom védelme, a bűnelkövetéstől való visszatartás érdekében,

kizárólag törvényben meghatározott feltételekkel és eljárásban alkalmaz, és amelyet az állam adott esetben kényszer útján is érvényesíthet.

3.3. A büntetés célja

Btk. 79. § „A büntetés célja a társadalom védelme érdekében annak megelőzése, hogy akár az elkövető, akár más bűncselekményt kövessen el”.

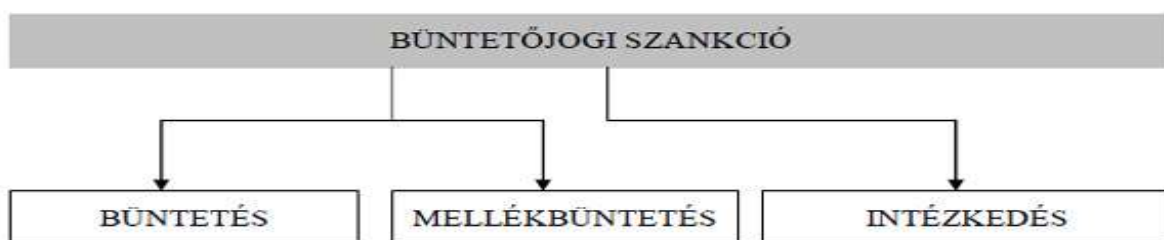
- **generális prevenció** (általános megelőzés) - a lehetséges elkövetőknek a büntetéssel fenyegetése és büntetés alkalmazásával elrettentése
- **speciális prevenció** (egyéni megelőzés) - jelentheti az elkövető visszatartását újabb bűncselekmény elkövetésétől, reszocializációját (nevelése, kezelése, javítása) vagy az ártalmatlanná tételét (elszigetelés, megsemmisítés, bizonyos képességek elvétele)

FONTOS! A büntetésnek nem célja a **megtorlás**, ugyanakkor a szabadságelvonással járó joghátrányok belső sajátossága, jellemzője (ártalmatlanná tétel, elszigetelés).

3.4. Büntetőjogunk szankciórendszerének jellemzői:

- **dualista jellegű (a)**, ami azt jelenti, hogy a jogkövetkezmények két csoportját különböztethetjük meg: a büntetéseket és az intézkedéseket. Céljukat tekintve sem lehet köztük különbséget tenni, ennél fogva irányadó rájuk a Btk. 79. §-a;
- **szabadságvesztés-centrikus (b)**, tehát a Btk. Különös Részében az egyes bűncselekmények leggyakrabban alkalmazott törvényi büntetési neve a szabadságvesztés büntetés;
- **relatív határozott (c)**, ami azt jelenti, hogy a jogalkotó meghatározza a büntetési tétel alsó és felső, vagy felső határát, illetve a középértéket, a jogalkalmazó bíróságnak ezen belül van mozgási szabadsága a büntetés mértékének meghatározására.

1. sz. ábra
A büntetőjogi szankciók rendszere [Btk. 33. § (1) és 63. § (1) bekezdései]

A két fajta szankció között alapvető különbség az alkalmazásuk feltételében van, azaz

- **büntetés kiszabására** csak akkor kerülhet sor, ha a **bűncselekmény elkövetése miatt** a bíróság megállapítja az elkövető büntetőjogi felelősségét
- **intézkedés alkalmazására** sor kerülhet tényállásszerű (büntetőjog-ellenes) cselekmény megvalósulásánál is.

A joghátrányok közül a büntetések elsődleges, míg az intézkedések másodlagos jellegű szankciók.

3.5. A büntetés fogalma

A Btk. indoklásában írtak alapján a büntetés: „**A büntetés a bűncselekmény elkövetése miatt kiszabott, a bűncselekmény társadalomra veszélyességével arányban álló joghátrány**”. Büntetést kizárólag bűncselekmény elkövetése miatt, törvényes eljárásban szabhat ki a bíróság. A büntetések alkalmazása elsősorban az elkövetett cselekmény súlyához és az elkövető bűnösségének fokához igazodik.

Büntetések (büntetési nemek – a büntetések fajtái)

- szabadságvesztés
- elzárás
- közérdekű munka
- pénzbüntetés
- foglalkozástól eltiltás
- járművezetéstől eltiltás
- kitiltás
- sportrendezvények látogatásától eltiltás
- kiutasítás

Mellékbüntetés

- közügyektől eltiltás

3.6. A szabadságvesztés története

A szervezett szabadságvesztés-büntetés annak ellenére viszonylag későn fejlődött ki, hogy már Platón helyeselte, sőt különböző végrehajtási fokozatokra is javaslatot tett. Az ókorban a börtön a bűnösök összegyűjtésére, s nem feltétlen megbüntetésére szolgált. Ennek ellenére elmondható, hogy a szabadság büntetésként történő elvonására – nem csupán bűnözőkkel, hanem adósokkal szemben is – már az ókorban sor került. A szabadság elvonásának első tömeges formái még nem a hagyományos börtönök keretében, hanem gályarabság és száműzés, a gyarmatokra történő szállítás formájában valósultak meg. Ezeket azonban alappal tekinthetnénk a munkabüntetések kezdeti formáinak is, hiszen céljuk az elítéltek „gazdaságosabb” kihasználása volt. A voltaképpen a bebörtönzés kezdetben inkább az uralkodók politikai ellenfeleinek elszigetelésére fejlődött ki. Később olyan intézeteket hoztak létre, ahol a bűnözők foglalkoztatását, munkával való ellátását igyekeztek a büntetési célok szolgálatába állítani. A XVIII-XIX. századtól Észak-Amerikában, illetve Európában került sor. Magyarországon a szabadságvesztés-büntetés, vagyis a tömlöcöztetés, bebörtönzés (*poena carceris*) a 18. század második felétől vált önálló, rendes büntetéssé. A határozott tartamú szabadságvesztésre ítélték, a városházák, megyeházák, uradalmak nem börtön céljára létesített épületeinek pincéiben töltötték ki büntetésüket. Az első börtön céljára szolgáló intézményt Mária Terézia 1773-ban a Pozsony megyei Szempcen állította fel.

3.7. A szabadságvesztés fogalma

A **szabadságvesztés** jogi szakkifejezés, gyűjtőfogalomként a bűncselekmények elkövetőinek társadalomból való kizárását, annak különböző végrehajtási formáit és fokozatait értik alatta.

A hatályos magyar jogrendszerben a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényben (továbbiakban: Btk.) meghatározott büntetési nemek egyikét, a büntetésként kiszabható leghigorúbb szankciót. A szabadságvesztés a legáltalánosabb büntetési nem, a büntetések nagy részénél kizárólagos büntetési nemként szerepel.

A szabadságvesztés legfontosabb jellemzője a tartama.

A Bv. tv. 83. § (1) „*A szabadságvesztés végrehajtásának célja az ítéletben meghatározott joghátrány érvényesítése, valamint a végrehajtás alatti reintegrációs tevékenység eredményeként annak elősegítése, hogy az elítélt szabadulása után a társadalomba sikeresen visszailleszkedjen és a társadalom jogkövető tagjává váljon.*

(2) A feltételes szabadságra bocsátás lehetőségének kizárásával kiszabott életfogytig tartó szabadságvesztés végrehajtásának célja a társadalom védelme érdekében az ítéletben meghatározott joghátrány érvényesítése”.

3.8. A szabadságvesztés tartama

- életfogytig vagy
- határozott ideig tart.

3.8.1. Határozott ideig tartó szabadságvesztés

A határozott ideig tartó szabadságvesztés legrövidebb tartama három hónap (büntetés generális minimuma), leghosszabb tartama húsz év (generális maximum); bünszervezetben, különös vagy többszörös visszaesőként történő elkövetés, illetve halmazati vagy összbüntetés esetén huszonöt év (speciális maximum).

A szabadságvesztést a bűncselekmény súlyától függően különböző végrehajtási fokozatban kell végrehajtani. **A törvényi differenciálás alapja, hogy a szabadságvesztést vétség vagy büntett miatt szabták ki, tehát figyelembe veszi a bűncselekmény súlyát és az elkövetői minőséget is** (bűnisméltés, szervezett elkövetés).

A büntetés-végrehajtási fokozatot a bíróság ítéletében határozza meg, melynek alapja a jogalkotó rendelkezése, tehát nem enged mérlegelést a bíróságnak. Kivételt jelent ez alól, hogy a bíróság indokolt esetben egy fokozattal enyhébb vagy egy fokozattal szigorúbb végrehajtási fokozatot határozhat meg.

A legenyhébb végrehajtási fokozat a **fogház**, ami a vétség miatt kiszabott szabadságvesztés általános végrehajtási fokozata. Ennél eggyel szigorúbb a **börtön**, mely fokozatban a büntett miatt, valamint a visszaesőkkel szemben vétség miatt kiszabott szabadságvesztések kerülnek kiszabásra. A leghigorúbb végrehajtási fokozat a **fegyház**, mely fokozatban a törvényben felsorolt súlyosabb bűncselekmények miatt háromévi vagy ennél hosszabb tartamú szabadságvesztéseket; a többszörös visszaesőkkel szemben kétévi vagy azt meghaladó tartamú szabadságvesztéseket hajtják végre.

3.8.2. Életfogytig tartó szabadságvesztés

Életfogytig tartó szabadságvesztés azzal szemben szabható ki, aki a bűncselekmény elkövetésekor a huszadik életévét betöltötte.

Az életfogytig tartó szabadságvesztés végrehajtási fokozata fegyház.

Életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabása esetén a bíróság az ítéletében meghatározza a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontját, vagy a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét kizárja (TÉSZ).

Ha a bíróság életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabása esetén a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét nem zárja ki, annak legkorábbi időpontját legalább huszonöt, legfeljebb negyven évben állapítja meg. A feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontját években kell meghatározni. Életfogytig tartó szabadságvesztés esetén a feltételes szabadság tartama legalább tizenöt év.

Felkészülési kérdések:

- 1. Ismertesse a büntetés fogalmát!**
- 2. Ismertesse a szabadságvesztés célját!**
- 3. Ismertesse a szabadságvesztés büntetés megjelenését Magyarországon!**
- 4. Ismertesse a határozott tartamú szabadságvesztés ismérveit!**
- 5. Ismertesse az életfogytig tartó szabadságvesztés ismérveit!**

4. A feltételes szabadságra bocsátás feltételei, kizáró okok.

4.1. Fogalma

A feltételes szabadságra bocsátás egy olyan kedvezmény az elítélt számára, amellyel a szabadságvesztés büntetés végrehajtandó része csökken. Objektív feltétele a szabadságvesztés büntetés meghatározott tartamú részének kitöltése.

Az új Btk. a korábbihoz képest teljesen eltérően már nem a végrehajtási fokozathoz, hanem az **elkövetői minőséghez (bűnismétlés – lásd 1. sz. függelék) igazítja a feltételes szabadságra bocsátás időpontját.**

4.2. Feltételes szabadság a határozott ideig tartó szabadságvesztés esetén

Határozott ideig tartó szabadságvesztés kiszabása esetén a bíróság az ítéletében megállapítja a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontját, vagy azt, hogy a feltételes szabadságra bocsátás lehetősége kizárt.

4.2.1. Időpontja

Ha a feltételes szabadságra bocsátás lehetősége nem kizárt, annak legkorábbi időpontja

- a) a büntetés **kétharmad,**
- b) **visszaeső esetén háromnegyed**

részének, de **legkevesebb három hónapnak** a kitöltését követő nap.

Öt évet meg nem haladó szabadságvesztés kiszabása esetén – különös méltánylást érdemlő esetben – a bíróság ítéletében akként rendelkezhet, hogy az elítélt a **büntetés fele részének letöltése után feltételes szabadságra bocsátható.**

Ez a rendelkezés **nem alkalmazható, ha az elítélt többszörös visszaeső.**

4.2.2. Kizáró okok a feltételes kedvezményből

Nem bocsátható feltételes szabadságra

- a) a többszörös visszaeső, ha a szabadságvesztést fegyház fokozatban kell végrehajtani,
- b) az erőszakos többszörös visszaeső,
- c) aki a bűncselekményt bünszervezetben követte el,
- d) akit olyan szándékos bűncselekmény miatt ítélték szabadságvesztésre, amelyet korábbi, határozott ideig tartó végrehajtandó szabadságvesztésre ítéltése után, a végrehajtás befejezése vagy a végrehajthatóság megszűnése előtt követett el,
- e) szabadságvesztést önhibájából nem kezdi meg.

4.2.3. Tartama

Határozott ideig tartó szabadságvesztés esetén a **feltételes szabadság tartama azonos a szabadságvesztés hátralevő részével, de legalább egy év.**

A bíróság ítéletében rendelkezhet úgy, hogy a feltételes szabadság tartamát legalább egy, legfeljebb három évvel meghosszabbíthatja.

Ha a szabadságvesztés hátralevő része egy évnél rövidebb, és végrehajtását nem rendelték el, a büntetést – a feltételes szabadság letelte után – a hátralevő rész utolsó napjával kell kitöltöttnek tekinteni.

4.2.4. Feltételes szabadság megszüntetése

A feltételes szabadságot meg kell szüntetni, ha az elítéltet:

- a) az ítélet jogerőre emelkedését követően elkövetett bűncselekmény miatt a feltételes szabadság tartama alatt, vagy
- b) a feltételes szabadság tartama alatt elkövetett bűncselekmény miatt

végrehajtandó szabadságvesztésre ítélik.

A feltételes szabadság megszüntetése esetén, a feltételes szabadságon eltöltött idő a szabadságvesztésbe nem számít be.

Ha a feltételes szabadság tartama alatt az elítélten olyan bűncselekmény miatt kiszabott szabadságvesztést kell végrehajtani, amelyet a korábbi ítélet jogerőre emelkedése előtt követett el, a szabadságvesztés végrehajtása a feltételes szabadságot félbeszakítja, és a bíróság a feltételes szabadság folytatásának legkorábbi időpontját:

- a) az utóbb kiszabott szabadságvesztésből engedélyezett feltételes szabadság időpontjáig,
- b) ha az utóbb kiszabott szabadságvesztés esetén a feltételes szabadságra bocsátás lehetősége kizárt a szabadságvesztés végrehajtásának időtartamáig elhalasztja.

4.3. Feltételes szabadság életfogytig tartó szabadságvesztés esetén

Életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabása esetén a bíróság az ítéletében meghatározza a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontját, vagy a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét kizárja.

Ha a bíróság életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabása esetén a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét nem zárja ki, annak **legkorábbi időpontját legalább huszonöt, legfeljebb negyven évben** állapítja meg.

A feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontját években kell meghatározni.

Életfogytig tartó szabadságvesztés esetén a **feltételes szabadság** tartama legalább **tizenöt év.**

Életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabása esetén a bíróság a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét a Btk-ban taxatíván **meghatározott bűncselekmények miatt zárhatja ki**, mint az állami elleni, háborús és emberiség elleni, illetve más súlyosabb (pl. emberölés, emberrablás, emberkereskedelem, fogolyzandulás) vagy közveszélyes (terrorcselekmény, jármű hatalomba kerítése, közveszély okozása) cselekmények.

A feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét ki kell zárni, ha az elkövető

- a) erőszakos többszörös visszaeső, vagy
- b) a fenti bűncselekményeket bünszervezetben követte el.

Felkészülési kérdések:

- 1. Ismertesse, hogy mely esetekben nem bocsátható az elítélt feltételes szabadságra.**
- 2. Ismertesse, hogy mely esetekben szünteti meg a bíróság a feltételes szabadságot.**
- 3. Ismertesse az életfogytig tartó szabadságvesztés esetén a feltételes szabadságra bocsátás feltételeit.**

5. A büntetés-végrehajtási bíró és az ügyész feladatai

(a büntetés-végrehajtás jogállami kontrollrendszere)

5.1. Bevezetés

A hatályos magyar jogi szabályozás tükrében megállapítható, hogy a büntetés-végrehajtás tevékenységére vonatkozó komplex kontrollrendszer megfelel a nemzetközi és európai standardoknak. A fogvatartott személyek vonatkozásában a nemzetközi jogvédelmi mechanizmusok (CPT, OPCAT) érvényesülése mellett az állami jogvédelem intézményei (bv. ügyész, bv. bíró, alapjogi biztos), valamint a társadalmi szervezetként működő nem kormányzati jogvédő szervek látják el a törvényességi, alapjogi és társadalmi felügyelet feladatait.

5.2. Az ügyész

5.2.1. Az ügyészség jogállása az állami szervezetrendszerben

Egy demokratikus jogállamban az alkotmányosság feltétele a törvények, valamint a törvényeken alapuló alacsonyabb szintű jogszabályok érvényesülése, betartása és maradéktalan betartatása (törvényesség elve).

Magyarországon az Alaptörvény értelmében az Ügyészség nem önálló hatalmi ág, hanem az igazságszolgáltatás közreműködője, a fékek és ellensúlyok elve alapján ugyanakkor szervezeti önállóságát az biztosítja, hogy vezetője kizárólag az Országgyűlésnek felelős. **Az ügyészi szervezet jogállásának meghatározása alapján az ügyész „a törvényesség őre”, a közérdek védelmezője, ezáltal működik közre az egyéni jogok érvényre juttatásában.**

5.2.2. Az ügyész feladatkörei

Feladatait tekintve a büntetőeljárásban ellátja a **közvádó** szerepét (1), továbbá **nyomozásfelügyeleti** tevékenysége alapján nyomoz, vagy irányítja a nyomozhatóságok nyomozati munkáját (2). További feladatokat lát el szabálysértési eljárások során (3), valamint peres és nem peres eljárásokban is részt vesz (4). Fontos jogosultsága, hogy közrendvédelmi feladatainak ellátása során perindítási (közkereset) és eljárás kezdeményezési joggal rendelkezik. A törvényességi felügyelet külön részét képezi a **büntetés-végrehajtás törvényességi felügyelete** (5) is.

5.2.3. Az ügyész tevékenysége a büntetés-végrehajtásban

A büntetés-végrehajtásban a törvényesség elve megköveteli a jogszabályok következetes és feltétlen megtartását, melyet a büntetés-végrehajtási jog által szabályozott jogviszonyok sajátos vonásai és alanyainak sajátos helyzete indokol.

Az ügyész szerepe a büntetés-végrehajtásban kettős. Egyfelől **az ügyész a törvényességi felügyelet során érvényt szerez a fogvatartottak jogai érvényesülésének, tehát ellátja ezen jogok védelmét** (1), valamint **biztosítja az állami büntetőhatalom, az állam büntetőjogi igényének érvényesülését** (2).

5.2.4. Az ügyész hatásköre a büntetés-végrehajtás törvényességi felügyeletében

A bv. ügyész a törvényességi felügyelet ellátása során bármikor **ellenőrizheti bármely végrehajtást végző állami szerv tevékenységét**, melynek alapján:

- **megtekintheti az ezzel összefüggő iratokat,**
- **a végrehajtás körülményeit és rendjét szabályozó utasításokat,**
- **közreműködik a büntetés-végrehajtással kapcsolatos bírósági eljárásban, és**
- **a rendkívüli eseményekkel kapcsolatos feladatok ellátásában,**
- **a bűnügyi nyilvántartás figyelemmel kísérésében.**

Annak érdekében, hogy az ügyész a fentebb említett feladatait elláthassa az alábbi módszerek és eszközök állnak rendelkezésre:

Az ügyészi törvényességi felügyelet módszerei

- a fogvatartottak meghallgatása,
- a panaszok, kérelmek, bejelentések intézése, valamint
- a törvényességi vizsgálat.

Az ügyészi törvényességi felügyelet eszközei

Ha az ügyész a törvényességi vizsgálatról készített feljegyzést a bírósághoz küldi, átiratában a szükséges intézkedésre kéri a bíróságot.

5.2.5. A bv. ügyész intézkedési jogköre a büntetés-végrehajtással összefüggésben

Rendelkezést tesz, ha jogszabályok megsértését észleli. A rendelkezésben leírja a pontos tényállást, annak a jogszabálynak megjelölését, amelynek megszegését észlelte és utasítást ad a törvénysértés azonnali megszüntetésére, így például a törvénysértő fogvatartás azonnali megszüntetésére. Rendelkezésében figyelmezteti az illetékes szerv vezetőjét a törvénysértés nyolc napon belüli megszüntetésére és arra hívja fel, hogy a rendelkezés végrehajtásáról adjon számára tájékoztatást.

Ha a szerv vezetője a rendelkezést nem hajtja végre, illetve annak végrehajtásáról a megjelölt határidőben nem ad tájékoztatást, azt az ügyész a Legfőbb Ügyészségre azonnal jelenti.

Jelzést ad, ha a fogvatartási körülményeket kifogásolja, illetve ha a büntető- ügyben hozott határozat végrehajtása során törvénysértésnek nem minősülő hiányosságot észlel, továbbá ha rendelkezést nem igénylő csekély jelentőségű törvénysértést állapít meg.

Felelősségre vonást kezdeményez, ha felügyeleti tevékenysége során a fogvatartást foganatosító hivatalos személy olyan cselekményét, vagy mulasztását észleli, amely bűncselekmény elkövetésének megalapozott gyanújára utal. Az ügyész az ügyben a részletes tényállásról a rendelkezésre álló bizonyítékok megjelölésével a megyei (fővárosi) főügyészt feljegyzésben tájékoztatja.

5.3. A büntetés-végrehajtási bíró

5.3.1. A büntetés-végrehajtási bíró tevékenysége a büntetés-végrehajtásban

A hazai **bv. bíró a végrehajtás egyéniesítése és progresszivitása alapelveinek már nélkülözhetetlen védelmezője**, amely feloldja a tett-felelősségi alapú ítélkezés és a tettes-központú végrehajtás közötti ellentmondást.

Szépítő körülírással a bv. bíró voltaképpen **az ítélő bíró meghosszabbított keze, aki a végrehajtás menetében az elítélt személyére igazítja az alapítéletet.**

A büntetés-végrehajtási bírói jogintézmény létének fő indoka a bíróságok egyetemes alkotmányos függetlensége, amely egy jogállamban a konkrét alkotmányos berendezkedéstől függetlenül záloga a törvényesség biztosításának és az emberi jogok legmagasabb szintű védelmének. Ezen túlmenően tevékenységének szükségessége mellett szól az alkotmányos megfontolásokon nyugvó igény is, hogy a végrehajtás menetében a bíróság által kiszabott büntetés tartalmának módosítását is bíróság végezze el¹.

A büntetések és az intézkedések végrehajtása során a bíróságra háruló feladatokat a törvényszéken működő büntetés-végrehajtási bíró (a továbbiakban: bv. bíró) látja el. Eljárásában elsődlegesen iratok alapján hozza meg a döntését, ez esetben beszerezheti az ügyész és az elítélt nyilatkozatát. Amennyiben a bv. bíró szükségesnek tartja, meghallgatást tarthat az elítéltnél, s ha bizonyítás felvételére van szükség, akkor tárgyalást tart. Amennyiben meghallgatást tart, azon jelen lehet az ügyész, a végrehajtásért felelős szerv képviselője, a védő és az elítélt, míg a tárgyaláson az ügyész és a védő részvétele kötelező, a végrehajtásért felelős szerv képviselője pedig jelen lehet.

Fentieket összegezve megállapíthatjuk, hogy **a magyar jogrendszerben a bv. bíró sajátos szerepet tölt be a végrehajtás során, mert a bíróság hagyományos ítélkező funkciója államigazgatási illetve igazgatási jellegű feladatokkal keveredik.** Szerepét azonban mindenképpen indokolja az európai szabályozási gyakorlat is, mert **legfontosabb hatásköreit tekintve döntései jogkorlátozott személyek jogi helyzetét, illetve annak módosulását határozzák meg** (fokozatváltás, feltételes szabadságra bocsátás engedélyezése, stb.)

A bv. bíró Bv. Kódexben rögzített feladat- és jogkörei közül a büntetés-végrehajtási szervezet részére meghatározott állami feladatok végrehajtása során azon feladatok bírnak kiemelt jelentőséggel, melyek módosítják, vagy teljesen megváltoztatják az elítélt státusát, jogi helyzetét.

---

¹Szűcs András: *A bv. bíró helye és szerepe a büntetés-végrehajtást övező jogállami biztosítékok között. Bűnügyi Szemle, 2008/1. 41.o.*

Áttekinthető táblázat a bv. bíró feladat- és jogköréről, felnőtt- és fiatalkorúak szerint²

Felnőttkorúak esetén	Fiatalkorúak esetén
<u>Büntetés-végrehajtási rezsim (rendszer-fokozat)váltás szükségessége</u> <ol style="list-style-type: none"> a szabadságvesztés végrehajtási fokozatának megváltoztatására irányuló eljárás (Bv. Kódex 52. §) enyhébb végrehajtási szabályok alkalmazása (Bv. Kódex 53. §) fenyítés felülvizsgálata (Kódex 75. §) biztonsági zárkába vagy részlegre helyezés felülvizsgálata (Kódex 73. §) 	<u>Büntetés-végrehajtási rezsim (rendszer-fokozat)váltás szükségessége</u> szabadságvesztés végrehajtási fokozatának utólagos meghatározása (Bv. Kódex 54. §)
<u>Feltételes szabadsággal kapcsolatos jogszabályok</u> <ol style="list-style-type: none"> a feltételes szabadságra bocsátás kizártságának megállapítása (Bv. Kódex 55. § és 87. §) a feltételes szabadságra bocsátásra irányuló eljárás (Bv. Kódex 57. §) A feltételes szabadság megszüntetésére irányuló eljárás (Bv. Kódex 61. §) 	ideiglenes elbocsátás a javítóintézetből és annak megszüntetése
Munkabüntetéssel kapcsolatos döntési jogosítványok <ol style="list-style-type: none"> a közérdekű munka végrehajthatósága megszűnésének megállapítása (Kódex 63. §) a közérdekű munka átváltoztatása szabadságvesztésre (Bv. Kódex 64. §) 	
pénzbüntetés átváltoztatása szabadságvesztésre (Bv. Kódex 66. §)	pénzbüntetés átváltoztatása szabadságvesztésre – behajthatatlanság megállapítása
a szabadságvesztés végrehajtása alatt kóros elmeállapotúvá vált elítélttel kapcsolatos eljárás (Kódex 56. §)	
<u>Ellenőrzött szabadsággal kapcsolatos döntés pártfogó felügyelettel kapcsolatos eljárás</u> (Bv. Kódex 68. §)	
Végrehajthatóság kizárása vagy megszűnése <ol style="list-style-type: none"> a kiutasítás végrehajthatósága kizártságának megállapítására irányuló eljárás (Kódex 67. §) az elévülés megállapítása (Kódex 70. §) elzárás végrehajthatósága megszűnésének megállapítása (Kódex 62. §) 	Végrehajthatóság kizárása vagy megszűnése az elévülés megállapítása javítóintézeti nevelés végrehajthatóságának kizártsága miatt (Bv. Kódex 70. §)
utólagos büntetés-végrehajtási bírói eljárás (Bv. Kódex 71. §)	
a végrehajtásért felelős szerv határozatának bírósági felülvizsgálata (Bv. Kódex 72. §)	
az elítélt sajtó útján történő nyilatkozattételével, nyilatkozata közzétételével kapcsolatos eljárás (Bv. Kódex 74. §)	

²Tansegédlet a büntetés-végrehajtási jog tanulmányozásához, Miskolci Egyetem Állam-és Jogtudományi Kar: <http://www.google.hu/url?url=http://jogikar.uni-miskolc.hu/download.php%3FfileName%3D/projectSetup/files/bue/bvjogjegyzet.pdf&rct=j&frm=1&q=&esrc=s&sa=U&ved=0ahUKEwjV3vjcnrRAhWYOlAKHdMJA2kQFggfMAI&u sg=AFQjCNEA2iisVIZF6iYN8Mr54tWWPbcA7A>

Felkészülési kérdések

- 1. Ismertesse, hogy a szabadságvesztés büntetés végrehajtásával kapcsolatban milyen esetekben dönthet a bv. bíró!**
- 2. Ismertesse, hogy a fiatalkorúakkal kapcsolatban milyen döntési jogköre van a bv. bírónak!**
- 3. Ismertesse az ügyészség feladatai!**
- 4. Ismertesse az ügyész büntetés-végrehajtással kapcsolatos szerepét!**

6. A szabadságvesztés büntetés félbeszakítása

6.1. A büntetés félbeszakításának kezdeményezése

Fontos okból - így különösen az elítélt személyi vagy családi körülményei, egészségi állapota miatt - a szabadságvesztés végrehajtása hivatalból vagy kérelemre félbeszakítható.

Félbeszakítás kezdeményezésének okai

- az elítélt személyi vagy családi körülményei,
- egészségi állapota miatt - a szabadságvesztés végrehajtása félbeszakítható.

6.2. Döntésre jogosultak köre

- egy naptári évben harminc napig terjedő időtartamra a parancsnok,
- egy naptári évben harmincegy naptól kilencven napig terjedő időtartamra az országos parancsnok,
- hosszabb időre a büntetés-végrehajtásért felelős miniszter dönt.

A kezdeményezés történhet hivatalból vagy kérelemre.

6.2.1. Hivatalból történő büntetés-félbeszakítás

Ha az elítélt súlyos betegségben szenved és kérelmet nem terjesztett elő, a félbeszakításra a bv. intézet parancsnoka, továbbá a Központi Kórház, illetve az IMEI főigazgató főorvosa is javaslatot tehet. A szabadságvesztés végrehajtásának félbeszakítása iránti kérelmet az elítéltet fogvatartó bv. intézet parancsnokához kell benyújtani. Ha az engedélyezés a bv. intézet parancsnokának hatáskörét meghaladja, a kérelmet véleményével együtt az országos parancsnokhoz terjeszti fel. Ha a félbeszakítás a büntetés-végrehajtásért felelős miniszter hatáskörébe tartozik, az iratokat - az országos parancsnok javaslatával - a büntetés-végrehajtásért felelős miniszterhez kell felterjeszteni.

6.2.2. A kérelemre történő büntetés-félbeszakítás

A kérelmezőnek igazolnia kell, hogy a kérelem indoka a valóságnak megfelel. A kérelem indokoltságát a bv. intézet ellenőrizheti, az indokok tisztázását kezdeményezheti.

A szabadságvesztés félbeszakítására irányuló kérelem indokoltságának ellenőrzése céljából a bv. intézet az elítélt által megjelölt tartózkodási hely szerint illetékes büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelő útján környezetanulmány elkészítését rendelheti el, illetve megkeresheti a rendőri szervet a környezetanulmány készítése céljából. A kérelemben foglaltak valóságáról a bv. intézet rövid úton meggyőződik.

Ha a félbeszakítást az elítélt közeli hozzátartozójának súlyos, életveszélyes betegsége vagy temetése miatt kéri és annak megalapozására egészségügyi dokumentációt is benyújtottak, akkor ahhoz csatolni kell a közeli hozzátartozó nyilatkozatát az egészségügyi adatai kezeléséhez való hozzájárulásáról. A közeli hozzátartozó hozzájáruló nyilatkozata

mellőzhető, ha a közeli hozzátartozó egészségi állapota miatt a nyilatkozat megtételére nem képes. A betegségről, illetve a temetésről szóló igazolást az elítélt a félbeszakítás ideje alatt köteles beszerezni és azt a bv. intézetbe való visszaérkezésekor átadni.

Kivételesen engedélyezhető a szabadságvesztés félbeszakítása, ha az elítélt ellen szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény miatt újabb büntetőeljárás van folyamatban. Ebben az esetben az eljárás szakaszától függően a nyomozó hatóság, az ügyész vagy a bíróság véleményét be kell szerezni.

Nem engedélyezhető a büntetés-félbeszakítása, ha a bíróság az életfogytig tartó szabadságvesztést kimondó ítéletben a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét kizárta.

A kérelem elutasítását minden esetben indokolt határozatba kell foglalni.

6.2.3. Értesítési és jelentkezési kötelezettségek

A szabadságvesztés félbeszakításáról **az elítélt lakóhelye, illetve tartózkodási helye szerint illetékes rendőrkapitányságot kell értesíteni**. Az értesítésnek tartalmaznia kell a félbeszakítás időtartamát és az elítélt által megjelölt tartózkodási helyet. Ha a félbeszakítás tartama az öt napot meghaladja, az elítélt a bv. intézet elhagyását követő két napon belül a tartózkodási helye szerint illetékes rendőrkapitányságon köteles jelentkezni. Félbeszakítás esetén az elítéltet arcképmással rendelkező igazolással kell ellátni.

6.2.4. Engedélyezett büntetés-félbeszakítás megszüntetése

A szabadságvesztés félbeszakítását az engedélyező megszünteti, ha a tudomására jut, hogy

- az elítélttel szemben a félbeszakítás tartama alatt elkövetett bűncselekmény miatt büntetőeljárás indult, vagy olyan újabb szabadságvesztés végrehajtásáról érkezik értesítőlap, amely a végrehajtás sorrendjére kihatással van,
- az elítéltet más ügyben letartóztatásba helyezték,
- a félbeszakítás indoka az engedélyezett határidő letelte előtt megszűnt,
- a kegyelmi döntés meghozataláig az elítélt szabadságvesztés büntetésének végrehajtását félbeszakították.

A **szabadságvesztés félbeszakítását az engedélyező megszüntetheti**, ha az elítélttel szemben olyan újabb szabadságvesztés végrehajtásáról érkezik értesítőlap, amely a végrehajtás sorrendjére nincs kihatással.

A **félbeszakítás megszüntetéséről az engedélyező indokolt határozattal dönt**. A félbeszakítás megszüntetéséről az elítéltet írásban haladéktalanul tájékoztatni kell, és fel kell hívni, hogy a megadott időpontban a szabadságvesztést végrehajtó intézetben jelentkezzen. **A félbeszakítás tartama a szabadságvesztés tartamába nem számít be**. A félbeszakítás tartama alatt az elévülés nyugszik.

6.2.5. A szabadságvesztés félbeszakítása várandósság esetén

Ha az elítélt nő a várandósság tizenkettedik hetét elérte, és a szülés várható időpontja megelőzné a szabadulás napját, nyilatkoztatni kell arról, hogy kéri-e a szabadságvesztés

félbeszakítását. A várandósság alatt vagy közvetlenül a szülés után benyújtott büntetés-félbeszakítási kérelmek elbírálása során elsősorban a gyermek érdekét kell figyelembe venni.

A várandósság tizenkettedik hetét elért nő szabadságvesztés-félbeszakításra irányuló kérelme esetén a bv. intézet parancsnoka az iratokat - javaslatával együtt - a BVOP-ra terjeszti fel. Ha a szabadságvesztés végrehajtásának félbeszakítását engedélyezik, az elítéltet a szülés várható időpontja előtt legalább négy héttel szabadítani kell.

Ha az orvos veszélyeztetett terhességet állapít meg, az elítéltet haladéktalanul a Központi Kórházba kell szállítani, és nyilatkoztatni kell, hogy kéri-e a szabadságvesztés félbeszakítását. A veszélyeztetett terhesség ideje alatt a szabadságvesztés félbeszakítására - bv. orvosi javaslat alapján - bármikor sor kerülhet.

Ha a szabadságvesztés végrehajtásának félbeszakítását engedélyezték, a bv. intézet a szülés várható időpontját követő két hónapon belül megkeresi az elítélt állandó lakó- vagy tartózkodási helye szerint illetékes önkormányzatot és tájékozik a szülést követő körülményekről. Ha a gyermek halva született vagy meghalt, illetve nem az elítélt gondozásában van, a bv. intézet a félbeszakítás megszüntetésére tesz javaslatot.

Felkészülési kérdések:

- 1. Ismertesse a büntetés-félbeszakítására jogosulta körét!**
- 2. Mely esetekben kell megszüntetni és mely esetben szüntethető meg a büntetés-félbeszakítása!**
- 3. Ismertesse a hivatalból történő büntetés-félbeszakítást!**

7. A büntetés-végrehajtási jogok és kötelezettségek

7.1. Bevezetés

Az alapvető állampolgári jogokat és kötelezettségeket az Alaptörvény határozza meg, ezzel rögzíti a szabad – a szabadságvesztés hatálya alatt nem álló – személyek jogállását. **A jogerős és végrehajtandó szabadságvesztést kiszabó bírósági ítélet hatására a szabad ember jogi státusza megváltozik, elítélt lesz. Az alaptörvényben említett jogállás megváltozik, és az elítéléssel létrejövő büntetés-végrehajtási jogviszony alapján átalakul. Ettől kezdve az elítélt a büntetés-végrehajtási jogviszony alanya lesz.**

E jogviszony jellegéből következik, hogy a feleket – a szabadságelvonásból fakadó helyzetre figyelemmel – sajátos jogok illetik meg és kötelezettségek terhelik. E sajátos jogviszony jellemzője, hogy az elítélt és az egyéb jogcímen fogvatartott részére biztosított jog a végrehajtásért felelős szerv oldalán kötelezettséget teremt, míg az elítéltet és az egyéb jogcímen fogvatartottat terhelő kötelezettség teljesítése érdekében a végrehajtásért felelős szerv minden törvényes eszközzel köteles fellépni.

E jogviszony keletkezésével vannak az elítéltnak olyan, az Alaptörvényben rögzített alapvető jogai, amelyeket a szabadságvesztés nem érinthet, továbbá olyanok, amelyek szünetelnek és olyanok, amelyek módosulnak, korlátozottan érvényesülnek.

7.2. Az elítélt jogai gyakorlásának és a kötelezettségei teljesítésének általános szabályai

A szabadságvesztés végrehajtása alatt az elítélt elveszti a személyi szabadságát, köteles eltérni a végrehajtás tényéből eredően egyes alapvető jogainak és a jogszabályok által biztosított egyéb jogosultságainak szünetelését, korlátozását, módosulását. A szabadságvesztés végrehajtása alatt az elítélt az alapvető jogait és a jogszabályok által biztosított egyéb jogosultságait a büntetés végrehajtása során is gyakorolhatja és jogszabályban, vagy bírósági, illetve hatósági határozatban megállapított kötelezettségeit a büntetés végrehajtása során is köteles teljesíteni, kivéve, ha azok szüneteléséről, illetve korlátozásáról az ítélet vagy törvény rendelkezik, vagy amelyek gyakorlásában, illetve teljesítésében az elítélt akadályozva van. A büntetés-végrehajtási szervezet biztosítja, illetve elősegíti az elítélt jogainak gyakorlását. Az elítélt kötelezettségeinek teljesítése, illetve jogainak gyakorlása során a szabadságvesztés-büntetés céljai teljesítése érdekében köteles a bv. intézettel együttműködni. Az elítélt jogait személyesen vagy védője, illetve fiataikorú esetén törvényes képviselője útján, a bv. intézet rendjével és biztonságával összhangban gyakorolja.

7.3. JOGOK ÉS JOGOSULTSÁGOK

7.3.1. A szabadságvesztés által nem érintett jogok

Magyarország Alaptörvénye a Szabadság és Felelősség c. részében felsorolja azokat az alapvető és elidegeníthetetlen emberi jogokat, amelyek mind az egyetemes, mind a regionális szintű nemzetközi egyezményekben megjelennek. E jogok egy csoportjának közös jellemzője, hogy függetlenül a szabadságelvonás tényétől minden embert, minden élethelyzetben megilletnek, és megsértésük a nemzetközi jog szabályaiba ütközik. E jogok tartalma és terjedelme nem feltétlenül jelenik meg a Bv. tv-ben, némelyek a teljesség igénye nélkül:

- az emberi méltóság sérthetlensége,
- a kínzás, az embertelen, a megalázó bánásmód vagy büntetés tilalma,

- a személyi biztonsághoz való jog,
- a szabadságtól való megfosztás csak törvényes eljárásban lehetséges,
- az alaptalan vagy törvénytörő szabadságelvonás utáni kártérítéshez való jog,
- a hátrányos megkülönböztetés tilalma,
- az anyanyelv használatának követelménye,
- a hatékony jogorvoslathoz való jog

7.3.2. A szabadságvesztés végrehajtása alatt szünetelő jogok

A szabadságvesztés végrehajtása alatt szünetel az elítélt joga

- a) a szabad mozgáshoz,
  - b) a tartózkodási hely szabad megváltoztatásához,
  - c) a békés gyülekezéshez,
  - d) a sztrájkhoz,
  - e) a szabad orvosválasztáshoz,
  - f) ahhoz, hogy az országgyűlési képviselők, a helyi és kisebbségi önkormányzati képviselők és polgármesterek, valamint az európai parlamenti képviselők választásán választható legyen.
- A szabadságvesztés végrehajtása alatt szünetelnek az elítélt azon jogai, amelyekre a közügyektől eltiltás, illetve a bíróság ítéletében meghatározott foglalkozástól eltiltás, járművezetéstől eltiltás és kitiltás kiterjed.

E jogok szünetelése arra az elvi alapra vezethető vissza, hogy **ezen gyakorlása nem egyeztethető össze sem a szabadságvesztést kiszabó ítélet céljával, sem pedig azzal a sajátos élethelyzettel, amelyet a szabadságvesztés letöltése szükségképpen magával hoz.**

- A szabad mozgáshoz való jog, illetve a tartózkodási hely szabad megválasztásához való tilalma a szabadságvesztés tartalmát kifejező mozgáskorlátozottságot fejezi ki.
- A gyülekezési jog ugyancsak összefügg a szabad mozgás, a tartózkodási hely szabad megválasztásának a jogával, és oszthatja annak sorsát. Szünetelésének további oka, hogy a végrehajtó intézet rendjét, zavartalan működését sértené a megengedése.
- Az elítéltek számára a munkavégzés köteleesség, egyben a munkáltatás a szabadságvesztés végrehajtásának fontos, meghatározott célokat szolgáló része. A sztrájkjog felmentést jelentene a munkakötelezettség – mint az elítéltek kötelező tevékenységeinek egyike – alól, veszélyeztetné a büntetés-végrehajtás rendjét, és nagymértékben nehezítené a munkavégzéshez fűzött célok elérését.
- A beteg számára az egészségügyi törvény biztosítja, hogy az egészségügyi ellátása az általa választott intézményben történjék és a szükséges beavatkozásokat az általa választott orvos végezze. Ennek azonban az elítélt mozgáskorlátozottsága miatt nincsenek meg a feltételei, egyébként pedig a bv. szervezet kötelessége biztosítani az elítélt megfelelő gyógykezelését, amelyet saját gyógyintézményei útján, szükség esetén külső kórház igénybevételével teljesít.
- A Bv. tv. az elítélt passzív választójogát (azt, hogy megválasztható legyen) szünetelteti, aktív választójogát azonban a törvény csak akkor korlátozza, ha a bíróság a közügyektől eltiltja.
- A végrehajtás céljával lenne ellentétes, ha az elítélt azokat a jogait gyakorolhatná, amelyekre a közügyektől eltiltás, illetve a bíróság ítéletében meghatározott foglalkozástól eltiltás, járművezetéstől eltiltás és kitiltás kiterjed. Ezek a jogok azonban csak akkor szünetelnek, ha eltiltásukat a bírósági ítélet tartalmazza.

7.3.3.A szabadságvesztés végrehajtása alatt korlátozott, módosuló jogok

- a) munkához és foglalkozása szabad megválasztásához való joga és a vállalkozáshoz való joga,
- b) művelődéshez való joga, illetve a tanulás és a tanítás szabadsága,
- c) önrendelkezéshez való joga,
- d) kegyeleti joga,
- e) szülői felügyeleti joga,
- f) közérdekű adatokhoz való hozzáférésehez és azok terjesztéséhez való joga,
- g) véleménynyilvánítási szabadsága,
- h) egyesülési joga,
- i) tulajdonhoz való joga,
- j) a szabadidő eltöltéséhez való joga,
- k) ha munkát végez, az éves fizetett szabadsághoz való joga,
- l) magántitokhoz való joga,
- m) általános cselekvési szabadsága a szünetelő jogokra való tekintettel,
- n) lelkiismereti és vallási szabadsága

- Az elítéltnak a munkához való joga átmenetileg, a munkába állítást akadályozó ok fennállásáig szünetel. Ez a korlátozó rendelkezés figyelembe veszi azt a tényt, hogy a büntetés-végrehajtás számára esetenként gondot jelent az elítéltek teljes körű foglalkoztatása és kizárja az ebből eredő esetleges kárigényeket. A foglalkozás szabad megválasztásához és a vállalkozáshoz való jog korlátozása a zártintézeti munkáltatásnak a szabad életnél szűkösebb lehetőségeivel van összefüggésben.
- A művelődéshez, a tanuláshoz való jog változatlan, amennyiben a hiányzó általános iskolai végzettség megszerzésére irányul, a közép- és felsőfokú tanulmányok folytatását azonban a Bv. tv. engedélyhez köti.
- Az elítélt kegyeleti jogát 30 napon belül gyakorolhatja, ha a közrend és közbiztonság szempontjai miatt a temetésen való részvételét elutasítják.
- Az elítélt önrendelkezési jogának, tulajdonhoz való jogának, a közérdekű adatok megismerésére és terjesztésére irányuló jogának, a szabadidő eltöltéséhez fűződő jogának, a munkavégzés esetén az éves fizetett szabadsághoz való jogának, általános cselekvési szabadságának korlátozottsága a szabadságelvonás ténye miatti cselekvőképességének szűkülésével függ össze.
- Az elítélt szülői felügyeleti joga, amely alapján a büntetés-végrehajtási jogviszony keretei között részt vehet a gyermek nevelésében, valamint a gyermek sorsát érintő lényeges kérdések eldöntésében – eltérően a korábbi szabályozástól, amely megszüntette azt – érvényesül, amennyiben bíróság, vagy gyámhatóság határozata ettől a jogától nem tiltja el.
- A véleménynyilvánítás szabadságát a Bv. tv. a korábbi szabályozásnál részletesebb előírásokkal korlátozza (lásd a 3.5.2. fejezetben).
- A levelezés, telefonbeszélgetés magántitokként való kezelésének joga is módosul az elítéltnak, mivel az általa címzett, illetőleg a részére érkezett levelek – a hatóságok és a nemzetközi szervezetek, továbbá a védő kivételével –, valamint az intézetből folytatott telefonbeszélgetése az intézet biztonsága érdekében ellenőrizhetők, a beszélgetés biztonsági okból megszakítható.
- A szabadságelvonás ténye korlátozza az elítélt egyesüléshez való jogát. A büntetés-végrehajtási intézettől független civil szervezetnek az elítélt tagja lehet, ha a szervezet szabályai ezt megengedik, ténylegesen azonban – főként a szabad mozgás és a tevékenység szabad megválasztásához való jog hiánya miatt – nem tud a tagságból rá háruló kötelességeknek eleget tenni.

- Az elítéltek lelkiismereti és vallásszabadsága csak annyiban korlátozható, amennyiben az elítélt magatartása veszélyezteti az intézet rendjét, vagy biztonságát.

Az Alaptörvényben biztosított felsorolt jogok továbbélnék ugyan a végrehajtás alatt, azonban gyakorlásukat az elítélt módosult formában, vagy korlátozott terjedelemben jogosult.

A Bv. tv. egyik legfontosabb újítása, hogy meghatározza büntetés-végrehajtási jogviszony fogalmát, melyet a büntetési kényszer jogviszonyaként azonosít. A szabadságvesztés büntetésből adódóan, mint azt a korábbiakban említettük az elítélés tényével az addig szabad ember jogi státusza megváltozik, elítélt lesz. Ez jogállásában változást idéz elő, mert a büntetés-végrehajtás hatálya alá kerül és a keletkező büntetés-végrehajtási jogviszony egyik alanya lesz. **A legfontosabb változás, hogy az elítéltnak egyes, az állampolgári státusából eredő alapvető jogai változatlanul fennállnak, egyesek szünetelnek, más jogokat pedig módosított vagy korlátozott formában gyakorolhat a szabadságvesztés alatt.**

7.3.4. Elítélti jogok („rabjogok”)

Ezen túl – jogfosztottságuknál fogva – az elítéltek nincsenek abban a helyzetben, hogy a létfenntartáshoz szükséges legalapvetőbb körülményeikről gondoskodjanak. Ennek a helyzetnek a feloldását – elsősorban az elhelyezés, ételmezés, kapcsolattartás szabályain keresztül – a büntetés-végrehajtási jogviszonyból származó ún. „elítélti jogok” teszik lehetővé, melyek azért illetik meg az elítéltet, mert a szabadságvesztés büntetés alanya.

Az elítélt jogosult:

- a higiéniai feltételeknek megfelelő egészséges **elhelyezésre**, az egészségi állapotának és a szabadságvesztés végrehajtása alatti tevékenységének megfelelő **ételmezésre, egészségügyi ellátásra**, megfelelő **ruházat biztosítására**,
- a **hozzátartozóival**, valamint az általa megjelölt és a bv. intézet által **engedélyezett személyekkel, szervezetekkel** az e törvényben meghatározottak szerint **kapcsolatot tartani**,
- baleset esetén **baleseti ellátásra** és **baleseti egészségügyi szolgáltatásra**,
- pihenésre, szabadidőre**,
- testi és szellemi állapotának fenntartása, illetve fejlesztése érdekében
  - naponta - a szabadságvesztés végrehajtási rezsimeinél megállapított rendelkezések szerint, de legalább egy óra - **szabad levegőn tartózkodásra**,
  - önképzésre, sajtótermékek megrendelésére, a bv. intézet művelődési és sportolási lehetőségeinek** - a szabadságvesztés végrehajtási rezsimeinél megállapított rendelkezések szerinti - **igénybevételére**,
  - tanuláshoz való jogát e törvényben meghatározottak szerint gyakorolni; **általános iskolai, középfokú, valamint felsőfokú tanulmányok megkezdésére, illetve folytatására**, a vizsgákra való felkészüléshez tanulmányi és vizsgaszabadságra,
  - a bv. intézetben, illetve annak felügyeleti szerveinél és a büntetés-végrehajtástól független szervhez **közérdekű bejelentés, panasz, kérelem és jognyilatkozat előterjesztésére**,
  - a büntetés végrehajtása során **jogorvoslati joggal élni**,
  - a rendelkezésére álló **pénzből havonta meghatározott összeget személyes szükségleteire fordítani, illetve azzal egyéb módon rendelkezni**,
  - a szabadságvesztés végrehajtása során keletkezett **kárának megtérítésére**,
  - sajátos védelemre a nők, fiatalok és a fogyatékkal élők** a rájuk vonatkozó eltérésekkel,
  - jogszabályban meghatározottak szerint **saját ruha viselésére**, illetve **használati tárgyak tartására**; az elítélt magánál tartható tárgyainak köre a bv. intézet rendjére és biztonságára figyelemmel, valamint az egyes rezsimszabályok szerint korlátozható,

l) a már megállapított, a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló törvényben meghatározott valamely **rendszeres pénzellátásának** (e fejezetben a továbbiakban: rendszeres pénzellátás) **a meghatalmazott személy kezéhez vagy a bv. intézethez történő folyósítására, továbbá a saját jogon járó családi pótléknak a letéti számláján való elhelyezésére,**

m) a szabadulást követő **társadalomba való visszailleszkedés érdekében az ehhez szükséges szociális feltételek megteremtésének segítségére,**

n) önkéntes vállalása alapján - a szabadságvesztés fokozatának és a rezsimre vonatkozó szabályok szerint - **oktatási, képzési, valamint reintegrációt elősegítő személyes fejlődését biztosító programokon való részvételre,**

o) **büntetés-végrehajtási szervezeten belüli fogvatartotti fórumon való véleménynyilvánításra.**

Az elítélt a bv. intézet parancsnokának engedélye alapján - őrzéssel vagy anélkül - **meglátogathatja** orvos által igazoltan **súlyos beteg közeli hozzátartozóját, részt vehet közeli hozzátartozója temetésén.**

A bv. intézet parancsnoka elrendelheti mozgáskorlátozó eszközök használatát, kivételes esetben megtagadhatja a látogatás, a temetésen való részvétel, illetve a kegyelet lerovásának engedélyezését. A rendkívüli eltávozás az öt napot nem haladhatja meg, annak tartama a szabadságvesztésbe beszámít. (Ha az elítélt a temetésen nem vett részt, a parancsnok a temetést követő harminc napon belül engedélyezheti, hogy az elítélt lerója kegyeletét a közeli hozzátartozója temetési helyénél. Az elítélt az előállítás költségét köteles megtéríteni.

7.4. Az elítéltek egyes jogai gyakorlásának formái

7.4.1. Véleménynyilvánítás

A véleménynyilvánítás szabadsága az egyik legfontosabb alapvető alkotmányos jog, mely azonban a büntetés-végrehajtás során az elítéltet módosított formában illeti meg, illetve egyes esetekben korlátozható.

Az elítélt véleményét – ellenőrzés mellett az e törvényben meghatározott korlátozás kivételével – olyan formában nyilváníthatja ki, amely nem zavarja a bv. intézet rendjét és biztonságát.

A vélemény nyilvánosságra hozatala

a) a nemzetbiztonság védelme,

b) a minősített adat közlésének megakadályozása,

c) a bűncselekmény közvetlen veszélyének fennállása esetén, annak megakadályozása,

d) a bv. intézet rendje és biztonsága,

e) a bűnöző életmód népszerűsítésének megakadályozása, valamint

f) az elítélt, vagy hozzátartozója számára a bűncselekménnyel kapcsolatos vélemény nyilvánosságra hozatalából eredő vagyoni előny elérésének megakadályozása

érdekében korlátozható.

Nyilatkozattétel

Az elítélt jogosult nyilatkozatot tenni a médiaszolgáltatásokról és a tömegkommunikációról szóló törvény szerinti műsorszámban vagy sajtótermékben, illetve az elektronikus hírközlésről szóló törvény szerinti elektronikus hírközlő hálózat útján történő közzététellel.

A nyilatkozattétel engedélyezéséről vagy megtagadásáról az országos parancsnok a kérelem benyújtásától számított három napon belül dönt. A nyilatkozattétel

engedélyezése akkor tagadható meg, ha alapos okkal arra lehet következtetni, hogy a nyilatkozattétel a Bv. Kódexben meghatározott érdekek (fentebb felsorolt korlátozó okok) valamelyikét sértené vagy veszélyeztetné.

Az országos parancsnok haladéktalanul értesíti a sajtó képviselőjét, ha az elítélt nyilatkozattételét engedélyezte, vagy e törvény szerint az engedélyt megadottnak kell tekinteni. Az értesítésben az országos parancsnok tájékoztatást ad a kapcsolatfelvétel részleteiről.

Ha az **országos parancsnok a nyilatkozattételt megtagadja, arról indokolt írásbeli határozattal dönt.** A határozat minősített adatot nem tartalmazhat. A nyilatkozattétel megtagadásáról szóló **határozat ellen az elítélt bírósági felülvizsgálati kérelmet nyújthat be.** A kérelmet a bv. intézet haladéktalanul **továbbítja a büntetés-végrehajtási bíróhoz.**

A bv. intézet parancsnoka vagy az általa kijelölt személy a nyilatkozattételt - a 120. §-ban foglaltak megtartása érdekében - ellenőrzi. Ha a nyilatkozattétel a 120. §-ban meghatározott érdekek valamelyikét sérti vagy veszélyezteti, a nyilatkozattétel megszakítható, és az elítéltet figyelmeztetni kell a szabályok megtartására és arra, hogy azok be nem tartása esetén a nyilatkozat közzététele megtagadható.

Közzététel

Az elítélt - hozzájárulásával készített - nyilatkozattételét tartalmazó írás, kép-, hangfelvétel (a továbbiakban: közlésre szánt anyag) közzétételéhez az országos parancsnok engedélyre szükséges.

A közzététel engedélyezéséről vagy megtagadásáról az országos parancsnok a kérelem benyújtásától számított három napon belül dönt. **Az engedély akkor tagadható meg, ha a 120. §-ban meghatározott érdekek valamelyikét sértené, vagy veszélyeztetné.**

Ha az országos parancsnok a közzétételt megtagadja, arról indokolt írásbeli határozattal dönt. A közzététel megtagadásáról szóló határozat ellen az elítélt bírósági felülvizsgálati kérelmet nyújthat be. A kérelmet a bv. intézet haladéktalanul továbbítja a büntetés-végrehajtási bíróhoz.

7.4.2. Iratbetekintés

Iratbetekintés és másolatkészítés joga

Az elítéltek részére korábban problematikus volt, hogy alkotmányos alapokon álló büntetőeljárás jogaikat megfelelő módon tudják gyakorolni, különösen a nagyobb terjedelmű iratanyagot kitevő büntetőügyek esetében. Külön jogként szabályozza a Bv. tv. ennek lehetőségét, oly módon, hogy az iratbetekintési jog gyakorlására Be. szabályai vonatkoznak, a feltételek biztosítása azonban a bv. szervezetet terheli. Költségterítés ellenében – tekintettel arra, hogy az elítélt az egyéb ügyeinek intézésében is a szabadságelvonás miatt hátrányosabb helyzetben van – az elítélt kérheti iratok másolását, nyomtatását.

Az elítélt az ellene folyamatban lévő büntetőeljárás során a bíróság, az ügyész vagy a nyomozó hatóság által elektronikus eszközön átadott iratokba vagy az ellene folyamatban volt büntetőeljárásban keletkezett iratról elektronikus adathordozón kiadott másolatba a büntetés-végrehajtási szervezet által biztosított számítástechnikai eszköz igénybevételével jogosult betekinteni. Az elítélt köteles az bekezdésben meghatározott, valamint a büntetés-végrehajtási

ügyben keletkezett iratokon kívüli egyéb iratai másolásának, nyomtatásának és továbbításának költségét megtéríteni.

7.5. KÖTELESSÉGEK

Fő szabályként kijelenthetjük, hogy a szabadságvesztés végrehajtásának általában nincs hatása az állampolgári kötelezettségekre, azonban a fogvatartás tényéből fakadóan a bv. szervezetnek elő kell segíteni a kötelezettségek teljesítésének lehetőségét.

Az elítélt köteles:

- vagyoni helyzetéhez mérten a közterhek viseléséhez hozzájárulni
- teljesíteni a munka- és környezetvédelemmel összefüggő kötelezettségeit
- hozzájárulni gyermeke jogainak biztosításához

A szabadságvesztés végrehajtása alatt az elítélt az alapvető jogait és a jogszabályok által biztosított egyéb jogosultságait a büntetés végrehajtása során is gyakorolhatja és **jogszabályban, vagy bírósági, illetve hatósági határozatban megállapított kötelezettségeit a büntetés végrehajtása során is köteles teljesíteni, kivéve, ha azok szüneteléséről, illetve korlátozásáról az ítélet vagy törvény rendelkezik, vagy amelyek gyakorlásában, illetve teljesítésében az elítélt akadályozva van.** A büntetés-végrehajtási szervezet biztosítja, illetve elősegíti az elítélt jogainak gyakorlását. **Az elítélt kötelezettségeinek teljesítése, illetve jogainak gyakorlása során a szabadságvesztés-büntetés céljai teljesítése érdekében köteles a bv. intézettel együttműködni.**

7.5.1. Az elítélt kötelezettségei

Bv. tv. 133. § (1) „ Az elítélt jogszabályban meghatározott kötelezettségeit a szabadságvesztés végrehajtása alapvetően nem érinti.

(2) Az elítélt köteles - különösen -

- a) a **szabadságvesztést** a jogszabályban vagy az országos parancsnok által **meghatározott bv. intézetben tölteni,**
- b) a büntetés-végrehajtás **rendjét megtartani,** illetve túrni, a **kapott utasításokat végrehajtani,**
- c) a számára **kijelölt munkát elvégezni,**
- d) a **reintegrációs foglalkozás rendjét,** a bv. intézet **biztonsági és higiéniai követelményeit megtartani,**
- e) a **bv. intézet tisztántartásában, karbantartásában és ellátásában díjazás nélkül, alkalomszerűen részt venni,**
- f) **alávetni magát** a jogszabályban előírt kötelező vagy egészségi állapotának megítéléséhez **szükséges orvosi vizsgálatnak** és a jogszabály szerint kötelező, **gyógykezelésnek,**
- g) fegyelemsértés, illetve bűncselekmény elkövetésének megalapozott gyanúja esetén **vizsgálati anyagot szolgáltatni az alkohol, bódító-, illetve kábítószer fogyasztás ellenőrzéséhez,**
- h) a végrehajtási fokozatnak és rezsimszabályoknak megfelelően **előírt forma- és egyéb ruházatot viselni,**
- i) a **tartására fordított költséghez hozzájárulni,** kivéve ha önhibáján kívüli okból nem dolgozik és nem részesül rendszeres pénzellátásban, illetve nem rendelkezik letéti pénzzel,
- j) a képességeinek és a bv. intézet adottságainak **megfelelő képzésben, illetve oktatásban részt venni.**

Az elítélt köteles együttműködni a bv. intézet, a pártfogó felügyelői szolgálat és a reintegrációs tevékenységben részt vevő szervezet megbízottjával.

7.6. Egyes elítélti köteleességek tartama

7.6.1. Tartáshoz történő hozzájárulás

Az elítélt hozzájárulása a tartására fordított költségekhez, tartalékolás a szabadulásra, valamint a tartozások levonásának rendje.

A tartási költségekhez való **hozzájárulás összegét** az országos parancsnok határozza meg. Az elítélt keresményének és rendszeres pénzellátásának meghatározott részét **a szabadulása idejére tartalékolni kell.**

- a) A **dolgozó elítélt a munkadíjából** köteles a tartására fordított költséghez hozzájárulni, abból a hozzájárulás összegét és a szabadulás idejére tartalékolandó összeget közvetlenül le kell vonni.
- b) A **munkáltatásban részt nem vevő elítélt** a tartására fordított költségekhez - ha azt a fogva tartó bv. intézethez folyósítják - valamely rendszeres pénzellátásából, illetve - legfeljebb annak erejéig - szabadon felhasználható letéti pénzéből járul hozzá, azokból a hozzájárulás összegét és a szabadulás idejére tartalékolandó összeget közvetlenül le kell vonni.
- c) Az elítélt munkadíjából, rendszeres pénzellátásból, illetve letéti pénzéből a tartásra fordított költséghez való hozzájárulás napi összegének és a szabadulás idejére kötelezően tartalékolandó összegének a **levonása után fennmaradó összeg legfeljebb ötven százalékát lehet végrehajtás alá vonni.**
- d) Az elítélt által e törvény alapján **megtérítendő költségeket** és az általa igénybe vett jogszabályban meghatározott **többletszolgáltatások díjait és költségeit a levonásokat követően kell levonni.**

7.6.2. Részvétel a bv. intézet tisztántartásában, karbantartásában és ellátásában

Az elítélt köteles a fogva tartó bv. intézet tisztántartását, karbantartását és ellátását szolgáló munkában díjazás nélkül részt venni (ún. „díjazás nélküli munkavégzés”).

- A tisztántartást, karbantartást és ellátást szolgáló munkában csak olyan elítélt vehet részt, aki egyébként **munkáltatásra is alkalmas**. A munkaköri alkalmasság megállapításáig az elítélt nem vehet részt a munkavégzésben;
- A tisztántartást, karbantartást és ellátást szolgáló munkavégzés ideje **a napi négy órát, havonta összesen a huszonnégy órát nem haladhatja meg**. A bv. intézet orvosa (a továbbiakban: bv. orvos) a munkavégzés idejét az elítélt egészségi és fizikai állapotára vagy életkorára tekintettel csökkentheti;
- A tisztántartást, karbantartást és ellátást szolgáló munkavégzés idejére az elítéltet **szükség szerint el kell látni munkaruhával és lábbelivel, szakmai oktatásban kell részesíteni**, balesetét a munkabalesetre vonatkozó jogszabály szerint kell elbírálni.
- A tisztántartást, karbantartást és ellátást szolgáló munkavégzés időpontjait és tartamát a bv. intézet a fogvatartotti nyilvántartásban rögzíti.

7.6.3. Az elítélt tőrési kötelezettsége

A szabadságvesztés végrehajtása alatt az elítélt köteles tőrni - különösen -

- a) a más nemű és más végrehajtási fokozatú elítéltektől való **elkülönítést**, az életkori, kriminológiai, kockázatelemzési és kezelési szempontú, foglalkoztatási és egészségügyi szempontok szerinti **csoportha sorolását**,*
- b) az **egyres rezsimekre vonatkozó korlátozásokat**,*
- c) **személyes tárgyainak átvizsgálását**,*
- d) az e törvény szerinti kivételekkel **kapcsolattartásának ellenőrzését**,*
- e) **életrendjének, bv. intézetben belüli mozgásának meghatározását, illetve korlátozását**,*
- f) **biztonsági intézkedések végrehajtását**.*

Felkészülési kérdések:

- 1. Ismertesse az elítéltek nyilatkozattételére vonatkozó szabályokat!**
- 2. Ismertesse, hogy mely esetekben korlátozható az elítélt vélemény nyilvánítása!**
- 3. Sorolja fel mire terjed ki az elítéltek tőrési kötelezettsége!**

8. A büntetőjogi, a szabálysértési és a rendbíróság helyébe lépő elzárás szabályai

8.1. Az elzárás végrehajtásának jogforrásai és elhelyezkedése a jogkövetkezmények között

- Bv. tv. 273–279., 432–433. §)
- 2012. évi II. törvény a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről
- 57/2014. (XII. 5.) BM rendelet a szabálysértési elzárás végrehajtásának részletes szabályairól

A magyar szankciórendszerben az elzárás a szabadságvesztés, mint legsúlyosabb büntetés, és a szabadságelvonással nem járó szankciók közötti áthidaló szerepet tölt be. Elzárást csak törvény állapíthat meg és csak bíróság szabhat ki tárgyaláson, melyet a végrehajtására kijelölt bv. intézetben hajtanak végre. A hatályos Btk. és a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény (a továbbiakban: Szabs. tv.) az elzárás és végrehajtása területén lényeges változásokat vezetett be. Mindezek eredményként a kiszabás jogcíme szerint ötféle elzárásról beszélünk.

8.2. Az elzárás fajtái

Büntetőjogi elzárás: kisebb súlyú bűncselekmények elkövetése esetén szabható ki, tartama minimum 5 nap, maximum 90 nap (Btk. 33., 46. §). Fiatalkorúak esetén minimum 3, maximum 30 nap (Btk. 111. §).

Szabálysértési elzárás: legrövidebb ideje 1 nap, leghosszabb ideje 60 nap, halmazati büntetés esetén 90 nap fiatalkorú esetén 30, illetve 45 nap. Szabálysértési elzárás kiszabását a Szabs. tv. 13 tényállás (pld. magánlaksértés, rendzavarás, garázdaság, tiltott prostitúció, járművezetés az eltiltás tartama alatt, önkényes beköltözés) esetében teszi lehetővé, melyeket külön fejezetben szabályoz. Szabálysértések vonatkozásában az elzárás kivételes büntetési nem.

Pénzbírság helyébe lépő szabálysértési elzárás: a pénzbírság a szabálysértések esetén alkalmazható általános büntetési nem. Ezt meg nem fizetése esetén a bíróság elzárásra változtatja. A pénzbírság minimális összege 5 ezer, maximális 150 ezer forint, az átváltás napi tétele 5 ezer forint.

Közérdekű munka helyébe lépő szabálysértési elzárás: a közérdekű munka a szabálysértések terén vagylagos büntetési nem, tartama legalább 6 óra és legfeljebb 180 óra. Amennyiben az elkövető munkakötelezettségének (vagy annak egy részének) nem tesz eleget, a bíróság elzárásra változtatja. Hat óra munka egy nap elzárásnak felel meg.

Rendbíróság helyébe lépő elzárás: a bíróság által a büntetőeljárás során kiszabott rendbíróságot (Be. 127. §) meg nem fizetése esetén a bíróság elzárásra változtatja. Ennek során ezer forinttól ötezer forintig terjedő összeg helyett egy-egy napi elzárást kell számítani; a rendbíróság helyébe lépő elzárás egy napnál rövidebb és száz napnál hosszabb nem lehet.

8.3. Az elzárás szabályai

Az elzárás kapcsán speciális fogvatartotti csoportról beszélünk, melyre nézve a szabadságvesztéstől eltérő szabályozást tartott indokoltnak a jogalkotó.

Ezek közül a büntetőjogi elzárásra vonatkozó szabályok a Bv. tv. VII. fejezetébe kerültek, illetve a törvény III. (Elzárás végrehajtásának elhalasztása), XXXII. (Rendbíróság helyébe lépő elzárás végrehajtása) és XXXIII. (Szabálysértési elzárás végrehajtása) fejezetei is tartalmazzak rendelkezéseket.

A Bv. tv. elzárásokra vonatkozó rendelkezései közül a büntetőjogi elzárás az általános, amelyhez viszonyítva a rendbíróság helyébe lépő, illetve a szabálysértési elzárás szabályai a különösek.

Az elzárás végrehajtására (amennyiben külön rendelkezést nem tartalmaz a jogszabály) **alapvetően a fogház fokozatra érvényes szabályok az irányadóak.** Ebből következik, hogy az elzárás hatálya alatt állókat megilletik mindazon jogok és terhelik mindazon kötelezettségek, mint amelyek az egyéb fogvatartotti kategóriákra is irányadók.

Az általános elkülönítési szabályok betartása mellett az elzárásra ítélték (büntetőjogi elzárás) és a szabálysértési elzárás hatálya alatt állók (elkövetők), valamint a rendbíróság helyébe lépő elzárás hatálya alatt állók (elzárásra kötelezettek) **együttesen helyezhetők el.** Ez azt jelenti, hogy a fentebb ismertetett elzárások között a jogalkotó nem tart indokoltnak olyan különbségeket, mint a jogerős elítéltek esetében a végrehajtási fokozatok között mutatkozó eltérések.

- Az elzárást töltők kötelezettségei azonosak más fogvatartotti kategóriákkal, azzal az eltéréssel, hogy míg a büntetőjogi elzárásra ítélt és a szabálysértési elzárás elkövetője **tankötelezettségének** fennállása esetén köteles általános iskolai tanulmányokat folytatni, addig a rendbíróság helyébe lépő elzárásra ítélt erre nem kötelezhető.
- Az elzárást töltők jogai vonatkozásában már több az eltérés. Ezek sorában az egyik az, hogy az **elzárást töltők saját ruhájukat viselhetik.** Ez a jog fontossá teszi az elkülönítési szabályok betartását, különösen olyan intézetek esetében ahol letartóztatást hajtanak végre.
- Az **elzárásra ítélt és a szabálysértés elkövetője** kapcsolattartási joga érvényesítése során **látogatót havonta két alkalommal,** míg a **rendbíróság helyébe lépő elzárásra kötelezett három alkalommal fogadhat.**
- Az **elzárást töltők hetente kaphatnak csomagot,** illetve az elzárásra ítélt és a szabálysértési elzárás elkövetője részére heti négy óra, míg a rendbíróság helyébe lépő elzárásra kötelezett számára heti nyolc óra **kimaradás** engedélyezhető.
- Valamennyi elzárást töltőre vonatkozó közös szabály, hogy **húsz napot meghaladó elzárás esetén a kimaradás összevontan is kiadható,** azonban az elzárást töltő kimaradásra nem jogosult, ha ellene büntetőeljárás indul, abban az esetben sem, ha az intézetelhagyással kapcsolatos szabályokat bármilyen módon megsérti, illetve egy éven belül újabb elzárást tölt.

E szabályok tükrözik, hogy az elzárást töltők a társadalomra kevésbé veszélyes cselekményeket követtek el és nyilvánvaló az a jogalkotói szándék, hogy ezek a fogvatartottak családi, társadalmi kapcsolatukat fenn tudják tartani, ugyanakkor beépíti azokat a fékeket, amelyek a végrehajtás alatt jogsértő magatartást tanúsítókat kizárja ezekből a lehetőségekből.

Az elzárást töltőkre nem vonatkozik a munkakötelezettség, a munkavégzés számukra jogosultság. Ennek oka az elzárás rövid tartamában van. Ugyanakkor, ha sor kerül a munkába állításra, az elzárást töltőt az egyéb szabadságvesztésre ítétekkel azonos bérezés illeti meg, valamint munkaruházattal kell ellátni. Az elzárást töltő külső munkában is részt vehet. **Az elzárást töltők kivétel nélkül gyakorolhatják választójogukat.** Továbbá e célból részükre – szükség esetén – három nap félbeszakítást kell engedélyezni.

Az elzárást töltők jutalmazása és a fegyelmi felelősségre vonása eltér az általános szabályoktól.

8.4. Jutalmazás és fenytés, biztonsági részleg

Jutalmazások: dicséret, személyes szükségletre fordítható összeg növelése, rendkívüli kimaradás, ami az elzárás tartamába beszámít.

Fenyítések: feddés, személyes szükségletre fordítható összeg csökkentése, kimaradás három alkalomra történő megvonása, öt napig terjedhető magánelzárás, amelynek során engedélyezhető, hogy az elzárásra ítélt dolgozzon.

A **biztonsági intézkedések** közül az elzárást töltővel szemben a **nem alkalmazható a biztonsági zárkába, illetve részlegre helyezés.**

8.5. A halasztás és a félbeszakítás szabályai

Az elzárás félbeszakításának szabályai

- Az intézetparancsnoki hatáskörben adható félbeszakítás harminc napig terjedhet. Az elzárást töltő kórházi gyógykezelése esetén (ha az külső egészségügyi intézményben történik) a bv. intézet parancsnokának a gyógykezelés tartamára az elzárást félbe kell szakítania. Az elzárást az elítelt kérelmére vagy hivatalból félbe kell szakítani a várandósság tizenkettedik hetét követően a gyermek egy éves koráig. Ennek feltétele, hogy az anya a gyermekét saját háztartásában gondozza, illetve gyermekgondozási díjban részesül. Ez utóbbi esetben legfeljebb egy évig terjedhet a félbeszakítás. A jogszabályi feltételek bármelyikének hiánya esetén a félbeszakítást meg kell szüntetni.
- **Az elzárás végrehajtásának elhalasztása** a bíróság jogköre. Az elzárás megkezdését a bíróság az elítelt kérelmére, fontos okból, legfeljebb három hónappal elhalaszthatja. Ezt elsősorban a kérelmező személyes vagy családi problémái indokolhatják. Amennyiben az elzárás végrehajtása az elítelt életét közvetlenül veszélyezteti, a bíróság három hónapnál hosszabb, de határozott tartamú halasztást is engedélyezhet. A jogszabály az ilyen halasztás maximális időtartamára nem tér ki. Ilyen egészségi probléma esetén arra is van lehetőség, hogy a fentebb említett három hónapos halasztást a bíróság meghosszabbítsa. Ebben az esetben a bíróság igazságügyi orvos szakértői vélemény alapján dönt a kérelemről.

Az elzárás megkezdését bizonyos esetekben a bíróságnak hivatalból el kell halasztania.

- Ilyen eset, ha valaki a tizenkettedik hetet meghaladóan várandós, ekkor a halasztás a szülés várható időpontját követő egy évig tart. Ha azonban a gyermek halva született, vagy meghalt, az elzárást a bíróság felhívására hat héten belül meg kell kezdeni.

- Ugyancsak hivatalból történik a halasztás, ha valaki egy évesnél fiatalabb gyermekét gondozza. Amennyiben a gyermek tartósan, vagy véglegesen kikerül az elítélt gondozása alól, az elzárás végrehajtását haladéktalanul meg kell kezdeni. A jogszabály arról is rendelkezik, hogy a felsorolt esetekben sem lehet elhalasztani az elzárás megkezdését, ha a halasztás a közrendet, közbiztonságot súlyosan veszélyeztetné, vagy az elzárásra ítélt szökésétől kell tartani.

		szabálysértési elzárás	büntetőjogi elzárás	szabadságvesztés
Tartam	Felnőtt korú	1-60 nap	5-90 nap	3 hónap – 20 év (bizonyos bűncselekmények esetén életfogytig)
	Fiatalkorú	1-30 nap	3 – 30 nap	1 hónap – 5-15 év
Halmazat vagy ismételt elkövetés esetén	Felnőtt korú	halmazati büntetésnél, ismételt elkövetésnél egyes feltételek mellett 90 nap, elkövetés más speciális eseteiben 75 nap	halmazati emelt felső határ nincs	bűnszervezetben, különös vagy többszörös visszaesőként történő elkövetés, illetve halmazati vagy összbüntetés esetén 25 év
	Fiatalkorú	halmazati büntetésnél 45 nap	halmazati emelt felső határ nincs	7 év 6 hó – 20 év
elévülés		1 év a határozat jogerőre emelkedésétől, illetve két éves objektív határidő	5 év a határozat jogerőre emelkedésétől	5 év az 5 évet meg nem haladó tartamú szabadságvesztésnél

Felkészülési kérdések:

- 1. Ismertesse az elzárást töltőkre vonatkozó jutalmazás és fenyítés szabályait!**
- 2. Ismertesse az elzárást töltőkre vonatkozó elhelyezési szabályokat!**
- 3. Ismertesse az elzárást töltőkre vonatkozó munkáltatási szabályokat!**

9. Az intézet kötelezettségei, nyomtatványok használata a szabadítási eljárás során

9.1. A szabadítás

A szabadítás valamennyi formájának közös jellemzője, hogy **az elítélt a bv. intézet elhagyásával visszaszerzi személyes szabadságát és visszanyeri mindazokat az állampolgári jogait, amelyek gyakorlásában a szabadságvesztés korlátozta, vagy amelyek ez idő alatt szüneteltek** – hacsak ítélet, vagy jogszabály további korlátozásokat nem tartalmaz – ezenkívül **megszűnnek büntetés-végrehajtási kötelezettségei és jogai.**

9.2. A szabadítás ideje és szabályai

Azt az elítéltet

- aki szabadságvesztését kitöltötte, annak **utolsó napján,**
- akit feltételes szabadságra bocsátottak, annak **esedékessége napján,** kivéve, ha a nem jogerős végzés ellen az ügyész az esedékesség napjáig fellebbezést jelentett be,
- akinek szabadságvesztését félbeszakították, a **határozat megérkezésének napján vagy a határozatban megjelölt napon,**
- akinek a szabadságvesztés hátralévő részét kegyelemből elengedték vagy mérsékelték, a **jogszabályban vagy a kegyelmi döntésben megállapított napon,**
- akinek ügyében a Kúria felülvizsgálati eljárás, illetve a törvényesség érdekében lefolytatott jogorvoslati eljárás vagy jogegységi eljárás keretében szabadlábra helyezéséről határoz, a Kúria **határozata kihirdetésének napján** szabadon kell bocsátani.

Nem szabadítható az elítélt, ha további szabadságvesztés, letartóztatás, elzárás vagy őrizet vár végrehajtásra (végrehajtásra váró fogvatartás van elrendelve).

A szabadon bocsátást megelőző szabadítási eljárás legfeljebb két munkanapig tarthat. Az elítéltet olyan időpontban kell szabadítani, hogy - az utazási körülményeket figyelembe véve - lehetőleg még ugyanazon a napon a lakó- vagy tartózkodási helyére megérkezzenek.

9.3. Értesítés a szabadításról

A szabadon bocsátásról három napon belül értesíteni kell:

- az első fokon eljáró bíróságot vagy az összbüntetésről első fokon határozatot hozó **bíróságot,**
- a szabaduló lakó- vagy tartózkodási helye szerint **illetékes rendőrkapitányságot,**
- gondokság alá helyezett szabaduló esetében a **gondnokot.**

A szabadítást közlő értesítés a 141. § (1) bekezdés *a), b) és d)* pontja esetén tartalmazza

- az elítélt nevét, születési idejét és helyét, anyja nevét,
- az első fokon eljáró bíróság megnevezését és ítéletének számát,
- a büncselekmény megnevezését,
- a szabadságvesztés tartamát,
- a szabadulás napját,

- összbüntetésnél az összbüntetésbe foglalt ítéleteket hozó első fokú bíróságok megnevezését, ítéleteik ügyszámát, keltét, a szabadságvesztés tartamát és lejárátát,
- feltételes szabadságra bocsátáskor a szabadságvesztés utolsó napját, a feltételes szabadság kezdő és lejárati napját, az engedélyező bíróság megnevezését, a határozat számát,
- kegyelem esetén a határozat számát és rendelkező részének tartalmát.

Feltételes szabadságra bocsátáskor a feltételes szabadságra bocsátásról döntést hozó **bv. bírót**, a feltételes szabadságra bocsátás mellett elrendelt pártfogó felügyelet esetén az elítélt lakó- vagy tartózkodási helye szerint **illetékes büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelőt** is értesíteni kell. **A bv. intézetnek az elítélt soron kívüli szabadítása érdekében faxon, elektronikus úton érkezett értesítéseket a rendelkezésre jogosult bírósággal, ügyszéssel haladéktalanul, rövid úton egyeztetni kell**, egyidejűleg kérni kell az eredeti irat soron kívüli megküldését. Az elítéltet az egyeztetés esetleges sikertelensége esetén is szabadítani kell. A fenti eljárást kell alkalmazni minden postai úton sérülten, bontottan érkezett vagy kétes eredetű, esetleg nem egyértelmű rendelkezést tartalmazó iratok esetében is.

9.4. Eljárás szabadulás esetén

A szabadítási eljárás során az elítéltnak ki kell adni a letétben lévő tárgyait, valamint letéti és keresményi pénzét, melyek átvételét az elítéltnak aláírásával igazolnia kell. A szabaduló elítélt érték- és egyéb letéti tárgyait átveszi. Az átvételt a szelvényen aláírásával elismeri. A letéti pénzét (és elszámolt munkadíját) a szabaduló elítéltnak pénztárbizonylaton kell kiadni. Az átvétel tényét a pénztárbizonylatra az elítélt aláírásával ismeri el.

9.5. A szabadulási igazolás

- a) a szabaduló nevét, születési idejét és helyét, az anyja nevét,
- b) a szabadulás utáni lakó- vagy tartózkodási helyét,
- c) a bírósági ítélet adatait (ügyszám, a kiszabott büntetés és a közügyektől eltiltás tartama),
- d) a szabadítás jogcímét és időpontját,
- e) a jelentkezési kötelezettségeket,
- f) a pártfogó felügyelet lejárta napját, és a bíróság által megállapított külön magatartási szabályokat,
- g) feltételes szabadságra bocsátás esetén a szabadságvesztés végrehajtásának utolsó napját, a feltételes szabadság lejárta napját, az engedélyező bíróság megnevezését, a határozat számát,
- h) a szabadságvesztés végrehajtásának idejét,
- i) a szabadságvesztés végrehajtása alatt a munkáltatásban részt vett elítélt által betöltött munkaköröket, azok időtartamát, és - öt évre visszamenőleg - az évenkénti munkadíját, tartalmazza.

Ha szabadulónak nincs pénze, akkor segély: utazási (MÁV) és készpénz (alapmunkadíj 10%-a). Ha nincs ruhája az évszaknak megfelelő ruházatot kell biztosítani, tiszta ruhát kell kiadni.

Felkészülési kérdések:

1. Ismertesse hogy a szabadításról mely szerveket kell értesíteni!
2. Ismertesse, hogy az szabadulásról szóló értesítésnek mit kell tartalmaznia!

10. VÁRHATÓ VIZSGAKÉRDÉSEK

1. Ismertesse a büntetőjog fogalmát!
2. Ismertesse a büntetőjog forrásait!
3. Ismertesse a büntetőjog tagozódását!
4. Ismertesse a hatályos büntetőeljárás törvény szakaszait!
5. Jellemezze a Bv. Kódexet !
6. Ismertesse a befogadás alapjául szolgáló iratokat!
7. Ismertesse, hogy mely esetekben tagadja meg a bv. intézet a befogadást!
8. Ismertesse az ideiglenes befogadás jogszabályi feltételeit!
9. Ismertesse, hogy mi a teendő abban az esetben ha befogadáskor az elítélten külsérelmi nyomot észlelnek!
10. Ismertesse a büntetés fogalmát!
11. Ismertesse a szabadságvesztés célját!
12. Ismertesse a szabadságvesztés büntetés rövid történetét!
13. Ismertesse a határozott tartamú szabadságvesztés ismérveit!
14. Ismertesse az életfogytig tartó szabadságvesztés ismérveit!
15. Ismertesse, hogy mely esetekben nem bocsátható az elítélt feltételes szabadságra!
16. Ismertesse, hogy mely esetekben szünteti meg a bíróság a feltételes szabadságot!
17. Ismertesse az életfogytig tartó szabadságvesztés esetén a feltételes szabadságra bocsátás feltételeit!
18. Ismertesse, hogy melyek azok a büntetés-végrehajtási bírói határozatok, amelyek ellen a szabadságvesztés végrehajtása során nincs helye fellebbezésnek!
19. Ismertesse, hogy a szabadságvesztés büntetés végrehajtásával kapcsolatban milyen esetekben dönthet a bv.bíró!
20. Ismertesse, hogy a fiatalkorúakkal kapcsolatban milyen döntési jogköre van a bv.bírónak!
21. Ismertesse az ügyészség feladatai!
22. Ismertesse az ügyész büntetés-végrehajtással kapcsolatos szerepét!
23. Ismertesse a büntetés-félbeszakítására jogosult körét!
24. Mely esetekben kell megszüntetni és mely esetben szüntethető meg a büntetés-félbeszakítása!
25. Ismertesse a hivatalból történő büntetés-félbeszakítást!
26. Ismertesse az elítéltek nyilatkozattételére vonatkozó szabályokat!
27. Ismertesse, hogy mely esetekben korlátozható az elítélt vélemény nyilvánítása!

- 28. Sorolja fel mire terjed ki az elítéltek túrési kötelezettsége!**
- 29. Ismertesse az elzárást töltőkre vonatkozó jutalmazás és fenyítés szabályait!**
- 30. Ismertesse az elzárást töltőkre vonatkozó elhelyezési szabályokat!**
- 31. Ismertesse az elzárást töltőkre vonatkozó munkáltatási szabályokat!**
- 32. Ismertesse hogy a szabadításról mely szerveket kell értesíteni!**
- 33. Ismertesse, hogy az szabadulásról szóló értesítésnek mit kell tartalmaznia!**

11. Függelék

11.1. Bűnismétlés és többes elkövetés

Társas bűnelkövetői alakzatok

csoportos elkövetés: ha az elkövetésben legalább 3 személy vesz részt; általában minősítő körülmény (pl. garázdaságnál, rablásnál);

bűnszövetség: ha két vagy több személy bűncselekményeket szervezeten követ el, vagy ebben megállapodik, és legalább egy bűncselekmény elkövetését megkísérlik, de nem jön létre bűnszervezet; súlyosabban minősítő körülmény számos tényállásban (pl. lopás, rablás, zsarolás);

bűnszervezet: 3 vagy több személyből álló, hosszabb időre szervezett, összehangoltan működő csoport, melynek célja 5 évi vagy ezt meghaladó szabadságvesztéssel büntetendő szándékos bűncselekmények elkövetése; *a büntetési tétel felső határa a kétszeresére emelkedik, de a 25 évet nem haladhatja meg.*

Bűnismétlés (visszaesőkre vonatkozó rendelkezések)

visszaeső: a szándékos bűncselekmény elkövetője, ha korábban szándékos bűncselekmény miatt végrehajtandó szabadságvesztésre ítélték, és a büntetés kitöltésétől vagy végrehajthatósága megszűnésétől az újabb bűncselekmény elkövetéséig 3 év még nem telt el;

különös visszaeső: az a visszaeső, aki mindkét alkalommal ugyanolyan vagy hasonló jellegű bűncselekményt követ el;

többszörös visszaeső: akit a szándékos bűncselekmény elkövetését megelőzően visszaesőként végrehajtandó szabadságvesztésre ítélték, és az utolsó büntetés kitöltésétől vagy végrehajthatósága megszűnésétől a szabadságvesztéssel fenyegetett újabb bűncselekmény elkövetéséig 3 év még nem telt el;

erőszakos többszörös visszaeső: az a többszörös visszaeső, aki mindhárom alkalommal személy elleni erőszakos bűncselekményt követ el.

A törvény a visszaesőkre az általánosan érvényesülőnél szigorúbb rendelkezéseket határoz meg. A különös és a többszörös visszaesővel szemben alkalmazott büntetés esetén az adott bűncselekmény büntetési tételének a felső határát a felével emeli, de az így sem haladhatja meg a határozott ideig tartó szabadságvesztés 25 éves felső határát. Csak különös méltányolást érdemlő esetben engedett meg náluk a büntetés enyhítése. Az erőszakos többszörös visszaesők esetében az adott büntetési tétel felső határa a kétszeresére emelkedik, az enyhítő rendelkezések alkalmazásának pedig nincs helye.

11.2. A VÉLEMÉNYNYILVÁNÍTÁS SZABADSÁGA

A gondolatok megformálása a vélemények kialakítása, illetve azok kifejezésre juttatása egyidős az emberiséggel. A történelem során azonban nem mindig voltak adottak azok a feltételek, azok a közvetítő eszközök, amelyekkel széles tömegekhez el lehetett juttatni ezeket az információkat. A **könyvnyomtatás feltalálása adta meg az első lehetőséget arra, hogy a gondolatok valóban nagyobb tömegekhez is eljussanak. Az 1700-as évek közepétől – a politikai nyilvánosság kialakulásával – felértékelődött az írott szó, a sajtó jelentősége.** Erre az időszakra tehető a véleménynyilvánítás szabadságának első fogalmi megjelenése. Ekkor még inkább **a sajtó szabadságán volt a hangsúly,** és nem az egyén véleménynyilvánítási szabadságán. **A XX. század technikai változásai,** a tömegkommunikáció új, elektronikus eszközeivel véget vetettek a nyilvánosság nyomtatott szó által uralt időszakának. **Az új kommunikációs eszközök olyan erővel bírtak, amely képes volt – a nyilvánosság körében – tömegeket mozgósítani.** Ez lényeges következményekkel járt. A politikai folyamatok résztvevőinek, és szemlélőinek köre kitágult. Olyan folyamatok kezdődtek, amelynek következtében a politikai lépések, illetve döntések immár az országok, sőt gyakran az egész világ szeme láttára zajlottak.

A véleménynyilvánítás szabadsága fejlődéséhez sajnos egy világméretű kataklizmára, és súlyos tapasztalatokra volt szükség. Ezek a tapasztalatok mutatták meg, hogy **a faji, etnikai, nemzeti, vallási szempontú alsóbb vagy felsőbbrendűséget hirdető nézetek, a gyűlölködés, megvetés, kirekesztés eszméinek terjesztése, széles nyilvánossághoz jutása az emberi civilizáció értékeit veszélyeztetik.** Ezek az események keltették életre azt a felismerést, hogy az emberek egy csoportja ellen irányuló gondolatok alkalmasak a társadalmi feszültségek kiélezésére, a társadalmi harmónia és béke megzavarására, legsúlyosabb kifejtésében a társadalom egyes csoportjai közötti erőszakos összeütközésekre. **A szélsőséges nézetek korlátlan terjesztése szétszakíthatja a társadalmat, erősítheti a szélsőségeket, az előítéletességet és intoleranciát**

A véleménynyilvánítás szabadságának kibontakozására más folyamatok is hatottak. **A totalitárius rendszerek súlyosan korlátozták azt.** Vitathatatlan, hogy a gondolatok szabad kifejezésének akadályozásával sérelmet szenvedett a társadalmi igazságosság, az emberi kreativitás, csökkent az emberben rejlő képességek kibontakozásának lehetősége. A káros következmények nem csupán az individuum, hanem a társadalom életében is megmutatkoztak és az emberiség fejlődésének sok szenvedéssel járó zsákutcájához vezettek.

A történelmi tapasztalatok világítanak rá arra, hogy milyen lényeges jog a véleménynyilvánítás szabadságáé. Az Alkotmánybíróság a 30/1992 (V.26.) határozatával tett kísérletet arra, hogy jogi természetét definiálja. **Az Alkotmánybíróság szerint a véleménynyilvánítás szabadságának kitüntetett szerepe van az alkotmányos alapjogok között. "Anyajoga" többféle szabadságjognak, az ún. "kommunikációs" alapjogoknak.** Ebből eredő külön nevesített jogok **a szólás és a sajtószabadság,** amely utóbbi felöleli valamennyi médium szabadságát, továbbá az informáltsághoz való jogot, az információk megszerzésének szabadságát. Tágabb értelemben a véleménynyilvánítási szabadsághoz tartozik a művészi, irodalmi alkotás szabadsága és a művészeti alkotás terjesztésének szabadsága, a tudományos alkotás szabadsága és a tudományos ismeretek tanításának szabadsága. Ez a jogegyüttes teszi lehetővé az egyén megalapozott részvételét a társadalmi és politikai folyamatokban.

Magyarország Alaptörvénye

(2011. április 25.)

IX. cikk

- (1) Mindenkinnek joga van a véleménynyilvánítás szabadságához.
- (2) Magyarország elismeri és védi a sajtó szabadságát és sokszínűségét, biztosítja a demokratikus közvélemény kialakulásához szükséges szabad tájékoztatás feltételeit.
- (3)¹⁴ A demokratikus közvélemény kialakulásához választási kampányidőszakban szükséges megfelelő tájékoztatás érdekében politikai reklám médiaszolgáltatásban kizárólag ellenérték nélkül, az esélyegyenlőséget biztosító, sarkalatos törvényben meghatározott feltételek mellett közölhető.
- (4)¹⁵ A véleménynyilvánítás szabadságának a gyakorlása nem irányulhat mások emberi méltóságának a megsértésére.
- (5)¹⁶ A véleménynyilvánítás szabadságának a gyakorlása nem irányulhat a magyar nemzet, a nemzeti, etnikai, faji vagy vallási közösségek méltóságának a megsértésére. Az ilyen közösséghez tartozó személyek – törvényben meghatározottak szerint – jogosultak a közösséget sértő véleménynyilvánítás ellen, emberi méltóságuk megsértése miatt igényeiket bíróság előtt érvényesíteni.
- (6)¹⁷ A sajtószabadságra, valamint a médiaszolgáltatások, a sajtótermékek és a hírközlési piac felügyeletét ellátó szervre vonatkozó részletes szabályokat sarkalatos törvény határozza meg.

A véleménynyilvánítás szabadsága nem abszolút. Határai történetileg is változtak, és az egyes jogrendszer is különbözőképpen jelölik ki a korlátait. Ezen korlátok adnak választ arra a kérdésre, hogy egy jogrendszer milyen mértékben viseli el a különböző véleményeket.

A véleményszabadság terjedelmét azok az érdekek határozzák meg, amelyeket a véleményekkel szemben védelemre érdemesít az adott állam, gyakran nemzetközi egyezmények által meghatározottan.

A törvény által védendő érdekeknek **négy csoportja** különíthető el egy demokratikus jogrendszerben:

Az elsőbe az állam érdekei tartoznak. Ennek körébe az adott állam alkotmányos alaprendjének védelme, az állam külső és belső biztonsága, a közjogi tisztségviselők és az állami szimbólumok esetleges védelme sorolható. Az ilyen tartalmú véleménynyilvánítást nevezzük **politikai beszédnek**.

A második csoportba egyes társadalmi csoportok érdekeinek védelme tartozik faji, etnikai, vallási, nemi diszkriminációt jelentő megnyilvánulásaikkal szemben. Az ide tartozó vélemények csoportja a **gyűlöletbeszéd** elnevezésű.

A harmadik kategóriát a társadalom egészének olyan érdekei alkotják, mint például a **köznyugalom, közérkölc.**

A védendő érdekek negyedik körét az egyéni becsület védelme képezi, amelybe beletartoznak az **egyén személyiségi jogai, magántitkai** éppúgy, mint egy **vállalkozás jó hírneve, üzleti titkai**.

A véleményszabadság korlátozásának **igazolhatósága minden esetben a kifejezés által okozott vagy okozható sérelemtől függ.** Ez az amit a strasbourgi bíróság gyakorlata a korlátozás szükségességének nevez. Ezt pedig az adott hely, idő és a körülmények kontextusa határozza meg. Nincs olyan közlés, amely kontextusától függetlenül, pusztán tartalma alapján korlátozható lenne. **A sérelem mint hátrányos következmény bekövetkezése vagy annak reális veszélye esetén a kijelentés tartalma és körülményei együtt igazolják a korlátozást.**